

PÄÄKAUPUNKISEUDUN VENÄJÄNKIELISET YLEISTEN KIRJASTOJEN KÄYTTÄJINÄ

Marina Virpioja

Tampereen yliopisto
Informaatiotieteiden yksikkö
Informaatiotutkimus ja
interaktiivinen media
Pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2016

TAMPEREEN YLIOPISTO, Informaatiotieteiden yksikkö

Informaatiotutkimus ja interaktiivinen media

VIRPIOJA, MARINA: PÄÄKAUPUNKISEUDUN VENÄJÄNKIELISET YLEISTEN
KIRJASTOJEN KÄYTTÄJINÄ

Pro gradu -tutkielma, 59 s., 10 liites.

Huhtikuu 2016

Työn tarkoituksena on tarkastella pääkaupunkiseudun venäjänkielisiä asukkaita kirjastonkäyttäjinä. Aihe valittiin etenkin sen ajankohtaisuuden vuoksi, sillä venäjänkieliset muodostavat Suomen toiseksi suurimman kielivähemmistön ja heidän määränsä kasvaa vuosittain tuhansilla henkilöillä. Vuoden 2014 tilastojen mukaan venäjää äidinkielenään puhuvia on Suomessa noin 70 000 ja heistä 40 % asuu pääkaupunkiseudulla. Venäjänkielisiä kirjastopalveluja pääkaupunkiseudulla tarjoavat yleiset kirjastot ja erityisesti Venäläinen kirjasto Espoon Leppävaarassa, Kansalliskirjaston Slaavilainen kirjasto, Helsingin yliopiston kirjasto sekä pienet erikoiskirjastot.

Muualla maailmassa maahanmuuttajien kirjastonkäyttöä on tutkittu paljon, mutta Suomessa tutkimus on jäänyt vähäiseksi varsinkin yksittäisten maahanmuuttajaryhmien osalta.

Tutkimuksen empiirinen aineisto on kerätty huhti-toukokuussa 2013 kyselylomakkeen avulla. Kyselyyn vastasi 153 Espoossa asuvaa venäjänkielistä peruskoulu- tai lukioikäisen lapsen vanhempaa ja vastausaktiivisuus on 53–61 % välillä. Kyselylomakkeen 11 kysymystä käsitelivät mm. kirjastonkäyttömääriä, lainattavan aineiston tyyppiä ja kieltä sekä ehdotuksia uusiksi kirjastopalveluiksi. Aineisto analysoitiin SPSS-tilastointiohjelmistolla.

Tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että venäjänkieliset ovat innokkaita kirjastonkäyttäjiä. Lähes 82 % ilmoitti käyttävänsä omaa lähikirjastoaan ja vain 18 % ei käytä kirjastoa ollenkaan. Kirjastonkäyttäjinä he ovat perinteisiä eli lainaavat paljon, mutta eivät vietä merkittävästi aikaa kirjastossa. Lainattava aineisto on pääasiassa aikuisten ja lasten kaunokirjallisuutta sekä oppimateriaaleja. Aineistoa lainataan sekä venäjäksi että suomeksi.

Vastaajat ovat hyvin tyytyväisiä kirjastojen tarjoamiin palveluihin ja kirjastopalveluja pitävät tärkeinä myös ne, jotka eivät käy kirjastossa. Vastaajia kiinnostaisi saada enemmän tietoa uutuuskirjoista ja kirjastojen järjestämistä tapahtumista.

Avainsanat: yleiset kirjastot, Helmet-kirjastot, kirjastopalvelut, maahanmuuttajat, Suomen venäjänkieliset

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	4
2	SUOMEN VENÄJÄNKIELISET	6
2.1	Yleisesti Suomen venäjänkielisistä	6
2.2	Venäjänkielisiä kirjastopalveluja pääkaupunkiseudulla	7
3	KIRJALLISUUSKATSAUS	9
3.1	Maahanmuuttajien kirjastopalveluihin ja tietokäytäntöihin liittyvä tutkimus Suomessa	9
3.1.1	Akateemisia tutkimuksia	9
3.1.2	Muita tutkimuksia	11
3.2	Maahanmuuttajiin liittyvä kirjasto- ja informaatioalan tutkimus muissa maissa	12
3.2.1	Sosioekonomiset erot (kaupunginosat, maahanmuuttajaryhmät) ...	13
3.2.2	Kirjastotilat	16
3.2.3	Kielitaito-ohjelmat	18
3.2.4	Maahanmuuttajien sosiaalinen pääoma	19
3.2.5	Maahanmuuttajien lukemiskäytännöt	21
3.2.6	Maahanmuuttajien tiedontarpeiden rooli kotoutumisessa	23
4	TUTKIMUSASETELMA	26
4.1	Tutkimusongelmat	26
4.2	Empiirisen aineiston kerääminen	26
4.3	Aineiston analyysimenetelmät	29
5	TUTKIMUSTULOKSET	30
5.1	Vastaajien taustatiedot	30
5.2	Eri kirjastojen käyttö	31
5.3	Käyntien useus erityyppisissä kirjastoissa	31
5.4	Kirjastopalveluiden käyttö	32
5.5	Aineiston lainaus	34
5.5.1	Aineistotyyppi	34
5.5.2	Lainatun aineiston kieli	35
5.6	Asumisajan vaikutus kirjastonkäyttöön	36
5.7	Kirjastopalvelujen tärkeys	49
5.8	Kirjaston ei-käytön syyt	50
5.9	Näkemyksiä kirjastopalvelujen kehittämiseksi	51
5.9.1	Millaista aineistoa lisää kirjastoihin?	51
5.9.2	Ehdotuksia uusiksi palveluiksi	52
6	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	54
	LÄHTEET	56
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Venäjänkieliset ovat Suomen toiseksi suurin kielivähemmistö ruotsinkielisten jälkeen ja heidän määränsä kasvaa vuosittain useilla tuhansilla henkilöillä. Tästä huolimatta venäjänkielisiä ei ole kovin paljon tutkittu muuten kuin osana yleisiä maahanmuuttajatutkimuksia, joten mielestäni yksinomaan venäjänkielisiin keskittyvälle tutkimukselle on tarvetta.

Pro gradu -tutkielmani käsittelee pääkaupunkiseudun venäjänkielisten asukkaiden kirjastonkäyttöä: mitä palveluita he käyttävät, millaista aineistoa lainaavat, mitkä palvelut koetaan tärkeiksi, ja miksi ei-käyttäjät eivät käytä kirjastopalveluja? Olen kiinnostunut aiheesta mm. venäjänkielisiä kohtaan nousseesta yleisestä mielenkiinnosta ja palveluiden lisääntymisestä. Esimerkkeinä näistä on helmikuussa 2013 Sellon kirjastossa Espoon Leppävaarassa avattu Venäläinen kirjasto, joka on muodostettu Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin kirjastokokoelmasta, toukokuussa 2013 Yleisradion aloittamat venäjänkieliset tv-uutislähettykset radiouutislähetysten ohella ja loppuvuodesta 2013 Helsingin Sanomien ryhtyminen julkaisemaan verkkouutisia myös venäjäksi. Lisäksi aihe kiinnostaa oman perhetaustani ja venäjän kielen ja venäläisen kirjallisuuden opintojeni vuoksi.

Selvitin venäjänkielisten kirjastonkäyttöä paperisella lomakekyselyllä huhti-toukokuussa 2013. Kartoitin, mitä kirjastopalveluja venäjänkieliset käyttävät, haluaisivat käyttää ja miksi ei-käyttäjät eivät käytä kirjastopalveluja.

Lähestyn aihettani seuraavien tutkimuskysymysten avulla: Minkä kirjastojen palveluita espoolaiset venäjänkieliset asukkaat käyttävät? Kuinka usein he käyvät kirjastoissa? Millaista aineistoa he lainaavat? Kuinka tärkeiksi he kokevat kirjastopalvelut? Mistä syistä he eivät käytä kirjastopalveluja? Millaisia näkemyksiä heillä on kirjastopalvelujen kehittämiseksi?

Työni etenee siten, että johdannon jälkeen luvussa kaksi tarkastelen Suomen venäjänkielisiä yleisellä tasolla, päämuuttoaaltoja Venäjältä Suomeen sekä venäjänkielisille suunnattuja kirjastopalveluja pääkaupunkiseudulla. Luvussa kolme esitän kirjallisuuskatsauksen tarkastelemalla, millaista maahanmuuttajiin ja kirjastoihin liittyvää tutkimusta Suomessa ja muualla maailmassa on tehty 15 viime vuoden aikana. Neljännessä

luvussa käyn läpi aineiston keruuta ja analyysimenetelmää. Viidennessä luvussa esittelen tutkimuksen keskeiset tulokset ja suoritan vertailuja. Kuudes luku toimii työni yhteenvedona.

2 SUOMEN VENÄJÄNKIELISET

2.1 Yleisesti Suomen venäjänkielisistä

Venäjää äidinkielenään puhuvat muodostavat Suomen toiseksi suurimman kielivähemmistön ruotsinkielisten jälkeen. Vuonna 2012 venäjänkielisiä oli Suomessa noin 62 500, vuonna 2013 heidän määränsä oli noussut 66 400:aan ja vuonna 2014 se oli jo noin 69 600. Todennäköisesti määrä on nyt vuonna 2016 jo ylittänyt 70 000, sillä Tilastokeskuksen tietokannan mukaan venäjänkielinen väestö on kasvanut noin 2500–5000 henkilön vuosivauhtia aina 1990-luvulta alkaen ja venäjänkielisten määrä on kaksinkertaistunut 2000-luvulla (Tilastokeskus 2016). Arvioiden mukaan venäjänkielisten määrä ylittänee sadan tuhannen rajan 2020-luvun alussa, vaikka taantuma voi hieman jarruttaa kasvua (Tilastokeskus 2009) ja venäjänkielisiä saattaa olla yhtä paljon kuin suomenruotsalaisia vuoteen 2050 mennessä (Rigatelli 2013).

Suomen venäjänkielisistä noin 40 % asuu pääkaupunkiseudulla (Tilastokeskus 2009). Olen keskittynyt tutkimuksessani Espoossa asuviin venäjänkielisiin sekä Helmet¹-kirjastoverkon heille tarjoamiin palveluihin, sillä kyseessä on Suomen toiseksi suurin kaupunki, kaupungissa on hyviä kirjastopalveluita venäjänkielisille ja itsellenikin on kontakteja Espoon venäjänkieliseen väestöön. Tilastokeskuksen lukuihin ei sitä paitsi lasketa mukaan Suomessa syntyneitä (kaksikielisiä) lapsia, joiden toinen vanhemmista on suomalainen ja joiden äidinkieleksi merkitään suomi, joten potentiaalisten venäjänkielisten palveluiden käyttäjien määrä on vielä suurempi.

Historian saatossa venäläisiä on muuttanut Suomeen kolmessa päämuuttoaallossa. Ensimmäinen merkittävä muuttoaalto alkoi vuonna 1917 Venäjän vallankumouksen seurauksena (vuodet 1917–1921). Suomessa asui tuolloin ns. autonomian ajan venäläisiä, jotka suhtautuivat emigrantteihin varauksella peläten tulokkaiden poliittisen toiminnan aiheuttavan heille hankaluuksia. Tästä huolimatta autonomian ajan venäläisistä ja emigranteista käytetään yhteistä nimitystä vanhavenäläiset. (Pentikäinen & al. 1997, 208–209.) Seuraavan kerran venäläisiä muutti merkittäviä määriä ulkomaille toisen

¹ Helsinki Metropolitan Area Libraries

maailmansodan aikana, mutta muuttovirta ei tuolloin kohdistunut Suomeen. Toinen muuttoaalto Suomeen ajoittui 1960–70 -luvulle, kun toisinajattelijoita muutti pois. Muuttoa vauhditti osaltaan Helsingissä vuonna 1975 solmittu ETYK-sopimus, joka mahdollisti neuvostoliittolaisille muuttoluvan hakemisen ulkomaalaisen kanssa solmitun avioliiton vuoksi. Kolmas merkittävä muuttoaalto alkoi 1990-luvun alussa Neuvostoliiton lakkauttamisen jälkeen, kun inkeriläistaustaiset saivat luvan palata Suomeen. Käytännössä monet näistä paluumuuttajista ovat venäläisiä tai venäläistyneitä ja puhuvat äidinkielenään venäjää (Shenshin 2008, 32, 45–46). 2000-luvulla Suomeen muuttavat venäjänkieliset ovat avioliittomuuttajien ja inkeriläistaustaisten lisäksi etenkin töiden ja opintojen vuoksi muuttavia.

Suomen venäläiset ovat siis historian saatossa muodostuneet erilaisista taustoista tulevista ihmisryhmistä, joilla ei välttämättä ollut yhteisiä intressejä. Oman lisänsä antoi myös valtaväestön epäluuloinen suhtautuminen venäläistaustaisiin, minkä vuoksi erityisesti vanhavenäläisten seka-avioliittojen lapset kokivat viisaammaksi olla opettelematta venäjää (Pentikäinen & al. 1997, 208–209). Venäjänkieliset ovat edelleen kohdanneet kielteisiä asenteita sekä 2000-luvulla (Suomen venäjänkielisen väestönosan kysymyksiä 2002, 24–25) että 2010-luvulle tultaessa (Ukkonen 2013).

2.2 Venäjänkielisiä kirjastopalveluja pääkaupunkiseudulla

Pääkaupunkiseudun yleisten kirjastojen Helmet-kirjastoverkolla, johon kuuluu yhteensä 64 kirjastoa ja kuusi kirjastoautoa, on varsin monipuolinen valikoima venäjänkielisiä kirjastopalveluja. Espoossa Helmet-kirjastoja on 18 (ml. kirjastoauto ja Venäläisen kirjasto). Tarjolla on venäjänkielistä aineistoa (kauno- ja tietokirjallisuutta, lehtiä, video- ja audiomateriaalia), asiakaspalvelua, Helmet.fi-sivusto, kirjastonkäytön opetusta, koulutusta (tietokoneen, internetin ja sähköpostin käyttö, Helmet-järjestelmän ja aineistontietokannan käyttö); osassa tietokoneista on venäjänkielinen käyttöliittymä ja kyrillinen näppäimistö. Lisäksi kirjastoissa järjestetään erilaisia tapahtumia (luennot, kirjailijavierailut) ja lapsille satutunteja sekä venäjänkielinen lukudiplomi.

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin kirjaston kokoelmat muuttivat vuoden 2013 alussa Sellon kirjastoon Espoon Leppävaaraan ja muodostunut uusi kirjasto nimettiin

Venäläiseksi kirjastoksi. Tämä kaikki kertoo Helmet-kirjastojen kiinnostuksesta panostaa venäjänkielisiin kirjastopalveluihin.

Slaavilainen kirjasto toimii osana Kansalliskirjastoa (entiseltä nimeltä Helsingin yliopiston kirjasto) ja palvelee etupäässä tutkijoita ja opiskelijoita, mutta on samalla avoin kaikille. Kirjaston aineisto on painottunut yhteiskuntatieteisiin ja humanistiseen kirjallisuuteen, ja se sisältää myös merkittävän 1800-luvulta peräisin olevan vapaakappalekokoelman. Venäjänkielinen kokoelma on suurin (lähes 500 000 nidettä) ja lisäksi kirjasto tarjoaa aineistoa myös monilla muilla slaavilaisilla kielillä.

Kaisa-kirjastossa (Helsingin yliopiston kirjasto) on mm. venäjänkielistä kaunokirjallisuutta, kirjallisuuden tutkimusta ja historiaa, ja kaikilla on oikeus rekisteröityä kirjaston käyttäjäksi. Myös Työväenliikkeen kirjastossa (Helsingin yliopiston erilliskirjasto) on venäjänkielisen kirjallisuuden ja lehtien kokoelma. Lisäksi Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimukseen keskittyvällä Aleksanteri-instituutilla on oma kirjastonsa, joka kuitenkin palvelee lähinnä tutkijoita ja opiskelijoita.

Helsingin venäläisellä kauppiasyhdistyksellä on historiallisesti merkittävä kirjasto, jonka arvokkain aineisto on Suomessa ja muissa maissa julkaistu emigranttikirjallisuus. Oma kirjastonsa on myös Venäjän tiede- ja kulttuurikeskuksella Helsingissä. (Suomen venäjänkielisen väestönsän kysymyksiä 2002, 33.)

Varsinkin vanhemmissa maahanmuuttajia ja venäjänkielisiä kirjastopalveluita koskevissa tutkimuksissa mainitaan Ulkomaalaiskirjasto yhtenä maahanmuuttajia palvelevista kirjastoista. Nykyään se on nimeltään Monikielinen kirjasto, jonka kokoelma sijaitsee Helsingin Pasilan pääkirjaston muun aineiston yhteydessä ja sen tiedot löytyvät Helmet-aineistotietokannan kautta. Kokoelmassa on teoksia yli 80 kielellä lapsille, nuorille ja aikuisille ja kirjojen lisäksi tarjolla on musiikkia, elokuvia, aikakauslehtiä, äänikirjoja ja e-kirjoja. Monikielisestä kirjastosta toimitetaan aineistoa myös muualla Suomessa oleviin kirjastoihin. (Kysy kirjastonhoitajalta 2002), (Helmet.fi 2016). Toisin sanoen Monikielinen kirjasto ei ole erillinen kirjasto, vaan sen kokoelma on muiden aineistojen joukossa, joten pääkaupunkiseudun venäjänkieliset saattavat käyttää kokoelmaa esimerkiksi tilatessaan aineistoja omaan lähikirjastoonsa.

3 KIRJALLISUUSKATSAUS

3.1 Maahanmuuttajien kirjastopalveluihin ja tietokäytäntöihin liittyvä tutkimus Suomessa

Maahanmuuttajien kirjastopalveluista ja kirjastonkäytöstä ei ole Suomessa toistaiseksi tehty kovin monia tutkimuksia, mutta määrä on lisääntymään päin. Tehdyt tutkimukset ovat useimmiten olleet opinnäytteitä ja pro gradu -tason tapaustutkimuksia eri paikkakunnille. Lisäksi käytännön työelämässä syntyneitä kokemuksia on kerätty artikkelikokoelmaksi. Muuta informaatiotutkimukseen ja maahanmuuttajiin liittyvää tutkimusta alkaa löytyä sekä pro gradu -tutkimuksina että väitöskirjoina, joiden aiheina ovat mm. maahanmuuttajat työelämässä, maahanmuuttajanaisten tiedontarpeet ja tiedonhankinta sekä kotoutumisen tietokäytännöt.

3.1.1 Akateemisia tutkimuksia

Varhaisimmat suomalaiset maahanmuuttajien kirjastopalveluita koskevat tutkimukset ovat 1990-luvun lopulta. Tuolloin Suomeen oli alkanut muuttaa aiempaa enemmän ihmisiä muista maista ja yhtenä huomiota herättäneenä ryhmänä olivat pakolaiset ja turvapaikanhakijat, joiden kirjastopalveluiden järjestämistä Oulussa käsittelee Anna-Liisa Kärnän pro gradu -tutkielma vuodelta 1996. Samoihin aikoihin, vuonna 1997 valmistunut Taina Iduozen sivuainetutkielman aiheena on puolestaan monikulttuurisuus ja etnisten vähemmistöjen huomioiminen Helsingin kaupunginkirjastoissa. Iduozen tutkimuksen mukaan Helsingin kaupunginkirjasto huomioi yhteiskunnan monikulttuuristumisen mm. kokoelmiensa aineistohankinnoin ja kirjaston yhteyteen perustetun ulkomaalaiskirjaston avulla. Kritiikkiä Iduozee antaa laajemman kontekstin jättämisestä taka-alalle sekä siitä onko kirjastojen monikulttuurisuustyö vilpittömpää vai jossain määrin pakotettua. Myös henkilökunnan koulutuksessa ja yksittäisten työntekijöiden asenteissa oli parantamisen varaa, vaikka palveluita pyrittiin antamaan kaikille asiakkaille tasapuolisesti.

Uudempaa, 2000-luvun tutkimusta on mm. Leena Aaltosen pro gradu -tutkielma (2010), joka tarkastelee yleisiä kirjastoja monikulttuurisena työyhteisönä. Tutkimuksessa haastateltiin viittä kantasuomalaista ja viittä maahanmuuttajataustaista yleisen kirjaston työntekijää. Yleinen kirjasto näyttää tutkimuksen mukaan olevan vasta kehityksessä

monikulttuuriseksi työyhteisöksi ja tämä asettaa uusia vaatimuksia mm. johtamisen ja luottamuksen suhteen. Maahanmuuttajien työllistymistä vaikeuttaa puutteellinen suomen kielen taito ja vähäinen sosiaalinen ja kulttuurinen pääoma.

Maria Bangin (2011) pro gradu -tutkimus käsittelee yleisen kirjaston roolia maahanmuuttajien kotoutumisprosessissa. Kotoutumisella hän tarkoittaa erilaisia kulttuuriin ja yhteiskuntaan liittyviä toimenpiteitä, joilla edistetään juurtumista uuteen maahan. Keskeistä on se, miten kulttuuri- ja tietoyhteiskuntapalveluja on linjattu kohtaamaan maahanmuuttaja-asiakkaiden tarpeet. Tutkimus toteutettiin vuonna 2010 verkkokyselynä Kouvolan kaupunginkirjaston työntekijöille ja haastattelemalla kirjastojen henkilökuntaa. Tutkimuksen mukaan kirjastot voivat olla merkittävässä asemassa maahanmuuttajien kotoutumisprosessissa tarjoamalla mahdollisuuksia suomen kielen oppimiseen, opiskelutiloja ja oman äidinkielistä aineistoa. Kotoutumista voidaan parhaiten edistää, kun kirjastojen peruspalvelut muokataan huomioimaan maahanmuuttaja-asiakkaat entistä paremmin ja kun saatavilla on lisäksi tarvittavia erityispalveluja. Toimintaa vaikeuttavat resurssien niukkuus sekä asenneongelmat, kuten tietämättömyys ja varautuneisuus.

Saraleena Aarnitaival (2012) on perehtynyt väitöstutkimuksessaan tietokäytäntöihin, jotka rakentuvat tiedon hankinnan ja jakamisen tavoista. Tutkimuksen aiheena on maahanmuuttajanaisten kotoutuminen suomalaiseen työelämään tietokäytäntöjen näkökulmasta tarkasteltuna ja siinä käsitellään Suomeen muuttaneiden kurdinaisten ja venäläisnaisten tapoja hankkia ja jakaa työelämää koskevaa tietoa. Tutkimuksen empiirinen aineisto koottiin tekemällä teemahaastatteluja, joihin osallistui 14 kurdinaista ja 14 venäläisnaista. Tulosten mukaan sosiaaliset verkostot ovat varsin tärkeitä työelämätiedon hankinnassa ja erityisesti monentyyppisten kontaktien verkostot ovat hyödyllisiä. Verkostoissa saattaa olla suomalaisia viranomaisia ja maahanmuuttoalan työntekijöitä sekä kantaväestöön tai omaan etniseen ryhmään kuuluvia ystäviä ja tuttavuuksia. Maahanmuuttajat saavat työelämätietoa paitsi etsimällä aktiivisesti itse myös pyynnöstä tai pyytämättä muilta henkilöiltä. Työelämätietoa on myös tapana jakaa eteenpäin ainakin omalle etniselle ryhmälle ja muille maahanmuuttajille, toisinaan myös kantaväestön edustajille. Aarnitaipaleen mielestä tietokäytännöillä on jopa yhteys henkilökohtaiseen

voimaantumiseen ja sitä kautta työyhteisöön kuulumiseen sekä laajempaan osallisuuteen yhteiskunnassa.

Katja Eelin (2014) pro gradu -tutkimus käsittelee maahanmuuttajanaisten arkipäivän tiedontarpeita ja tiedonhankintaa sekä tiedonhankinnan esteitä. Tutkimuksessa haastateltiin kahdeksaa maahanmuuttajanaista vuonna 2013. Tutkimuksen mukaan maahanmuuttajanaisten tiedontarpeet vaihtelevat maahanmuuton syyn ja naisten taustojen mukaan, mutta eroja tuottivat myös yksilölliset tekijät. Maassaoloaika näyttää vaikuttavan tiedontarpeisiin. Ensi alkuun tiedontarpeet ovat praktisia eli ongelmalähtöisiä ja ne liittyvät tietyn konkreettisen ongelman ratkaisemiseen tai tehtävästä suoriutumiseen. Myöhemmässä vaiheessa esiintyy orientoivan tiedon tarpeita, jotka liittyvät esimerkiksi ajankohtaisten tapahtumien seurantaan. Myös tiedontarpeiden päällekkäisyyksiä esiintyi. Henkilölähteistä tärkeimpiä olivat oma puoliso ja maahanmuuttotyöntekijät ja muista tiedonlähteistä internet. Maahanmuuttajanaiset saivat tietoa hakemalla itse aktiivisesti tai sattumalta tai delegoimalla tiedonhankinnan muille. Eelin (2014) tutkimuksessa tunnistettiin myös tiedonhankinnan esteitä, esimerkiksi puutteellinen kielitaito, vähäiset verkostot, kulttuuriset ristiriidat sekä informaatioympäristön vähäinen tuntemus.

3.1.2 Muita tutkimuksia

Maahanmuuttajien kirjastopalveluita on käsitelty jonkun verran myös akateemisen tutkimuksen ulkopuolella.

Ilari Lovion artikkeli (2010) on laadittu Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun ja Kuntaliiton yhteisessä Kirjastoinnovaatiot-hankkeessa ja se käsittelee kattavasti mitä ja miten palveluja on maahanmuuttajille järjestetty yleisissä kirjastoissa. Lisäksi artikkelissa pohditaan monikulttuurisuuden vaikutusta kirjaston tehtäviin sekä kirjastopalvelujen suhdetta maahanmuuttajien kotoutumispolitiikan tavoitteisiin.

Sunniva Draken toimittamassa artikkelikokoelmassa Maahanmuuttaja kulttuuriyössä käsitellään maahanmuuttajan näkökulmaa kirjaston asiakkaana ja työntekijänä, kantäväestöön kuuluvan kirjastotyöntekijän kokemuksia työstä maahanmuuttajataustaisten kollegojen kanssa sekä pohditaan monikulttuurisen kirjastotyön ja maahanmuuttajien kirjastopalveluiden merkitystä (Maahanmuuttaja kulttuuriyössä 2010).

Maahanmuuttaja kulttuurityössä -kokoelmaan kuuluvassa artikkelissa Tiina Larva analysoi pääkaupunkiseudun kirjastojen monikulttuurisuustyötä. Hänen mukaansa Helmet-kirjastojen toiminta on tuottanut kaksi erilaista maahanmuuttajakategoriaa: etniset ja vähemmän etniset maahanmuuttajat. Vähemmän etniset eivät Larvan mukaan saa välttämättä omaa äidinkieltä ja kulttuuria tukevaa palvelua, kun taas etnisiksi luokitellut huomioidaan niin hyvin, että se korostaa heidän erilaisuuttaan kantaväestöön ja vähemmän etnisiin maahanmuuttajiin nähden. (Larva 2010, 57.) Larva on myös huolestunut monikulttuurisuuden viihteellistymisestä (monikulttuurisuutta esitellään vain värikkäinä teemapäivinä tai -juhlina), joskaan ei pidä tätä erityisenä ongelmana Helmet-kirjastoissa (mt., 54).

Maahanmuuttaja-kategorian ongelmallisuuden vuoksi Riitta Hämäläinen ehdottaa Maahanmuuttaja kulttuurityössä -kokoelmaan sisältyvässä artikkelissaan, että maahanmuuttajille segmentoitujen kirjastopalveluiden sijaan tavoitteeksi tulisi asettaa monikielinen ja kansainvälinen kirjasto. Monikielistä ja monikulttuurista palvelua ei pitäisi nähdä ensisijaisesti maahanmuuttajille räätälöityjen lisäpalveluiden kehittämisenä, vaan kirjastojen peruspalvelun tarjoamisena tasa-arvoisesti kaikille. (Hämäläinen 2010, 12–13.) Hämäläinen myös muistuttaa, että maahanmuuttajat eivät ole homogeeninen ryhmä, vaan jokaista heitä määrittävät mm. kansallisuus, kieli, uskonto, sosiaaliryhmä, koulutus, maahanmuuton syy, tulevaisuudennäkymät ja kulttuuri (mt., 12).

3.2 Maahanmuuttajiin liittyvä kirjasto- ja informaatioalan tutkimus muissa maissa

Muualla maailmassa maahanmuutto on ollut yleistä jo kauan ja kirjastoilla on pitkä kokemus maahanmuuttajien kirjastopalveluiden järjestämisestä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa kirjastot työskentelivät siirtolaisten hyväksi jo 1800-luvulla (Wang 2012, 482). Pohjoismaista Tanskan kirjastot toimivat edelläkävijöinä alkaessaan kiinnittää huomiota maahan tulleisiin vierastyöläisiin 1960-luvun lopulla (Berger 2002, 80). Muiden maiden kokemuksista voi olla hyötyä suomalaisille kirjastoille, vaikka tietenkään kaikki kokemukset eivät ole siirrettävissä sellaisinaan toiseen kulttuuriin ja ympäristöön. Muualla tehtyä monikulttuurisuustutkimusta ei esimerkiksi Huttusen, Rastan ja Löytyn (2005, 22)

mukaan voi lukea ennusteena tai ohjekirjana monikulttuurisen yhteiskunnan tuottamiseksi, vaan jokainen yhteiskunta muotoutuu erityiseksi myös monikulttuurisuuden suhteen.

3.2.1 Sosioekonomiset erot (kaupunginosat, maahanmuuttajaryhmät)

Jönsson-Lanevska (2005) tarkastelee maahanmuuttajien kirjastopalveluita Boråsin kaupungissa Ruotsissa erilaisissa kaupunginosissa sijaitsevien kirjastojen kautta. Kaupunginkirjasto Boråsin keskustassa on maahanmuuttajien kannalta hyvin varustettu ja tarjoaa mm. lastenkirjoja yli 40 kielellä ja opetusaineistoja 34 kielellä. Kirjaston aktiivikäyttäjää ovat koulutetut ja kunnianhimoiset maahanmuuttajat. Esimerkiksi lainauspalveluita hyödyntävät ahkerasti arabitaustaiset ja entisen Neuvostoliiton alueelta kotoisin olevat asiakkaat.

Keskustakirjaston vastakohtana Jönsson-Lanevska (2005) esittelee Hässleholmenin kaupunginosan yleisen kirjaston. Alueen koulussa puhutaan yli 30 kieltä ja 85 % lapsista on maahanmuuttajatausta. Kaupunginosassa vallitsee korkea työttömyys ja asukkaiden tulotaso on varsin matala. Eri tekijöiden yhteisvaikutuksena Hässleholmenin rikollisuuden ja työttömyyden määrä oli ajan myötä kasvanut ja kaupunginosassa koettiin välttämättömäksi tehdä pikaisia korjaustoimenpiteitä. Osana uutta kunnallista projektia alueelle perustettiin Hässlehusiksi nimetty yhdistetty kirjasto ja nuorisokeskus, jossa on erilaisia tiloja tietokonehuoneesta kahvilaan ja elokuvasaliin. Monilla Hässlehusissa työskentelevillä kirjastonhoitajilla on maahanmuuttajatausta, minkä tarkoituksena on antaa myönteinen esimerkki muille maahanmuuttajille. Yksi Hässlehusin kirjaston ja kirjastohoitajien tärkeimmistä tehtävistä on tukea lasten ja nuorten kielitaitoa. Työtä tehdään yhdessä vanhempien, esikouluopettajien, sosiaalityöntekijöiden ja sairaanhoitajien kanssa. Kirjastonhoitajat käyvät hässleholmenilaisten perheiden ja aivan erityisesti nuorten maahanmuuttajaperheiden luona, tuovat heille kirjoja ja kertovat kielitaidon ja kaksikielisyyden merkityksestä lapselle. Tavoitteena on, että lapset löytäisivät tasapainon kahden kulttuurin välillä ja että heillä olisi Nygren-Jukinin määrittelemä ”kyky sekä juurtua uuteen ympäristöön ja hallita sen kieli että säilyttää oma alkuperäinen kulttuuri ja kieli” (Jönsson-Lanevska 2005, 135).

Aabøn (2010) kirjastotiloihin liittyvän tutkimuksen kohteena olivat entinen työväenluokkainen, nyttemmin nuoren luovan väestön suosima gentrifikaatio-kaupunginosa; alhaisemman tulotason ja koulutuksen sekä maahanmuuttajien asuttama ns.

monikulttuurinen kaupunginosa sekä perinteinen korkeastikoulutettujen ja varakkaiden asuttama keskiluokkainen kaupunginosa. Jokaisesta kaupunginosasta etsittiin 250 vastaajaa puhelinhaastatteluun, jonka kysymykset käsittelivät kirjastokäyntejä, niissä tapahtuneita kohtaamisia ja ajanviettoa kirjastoissa. Tutkimuksessa oletettiin aiemman kirjastonkäyttötutkimuksen perusteella, että kun korkeasti koulutetut lainaavat muita enemmän kirjastojen aineistoja he myös käyttävät kirjastojen tiloja eniten. Kuitenkin analyysissä ilmeni, että vähemmän koulutetut käyttävät kirjastoja enemmän kahdella tavalla: satunnaisia kohtaamisia mahdollistavana paikkana (ikään kuin kaupungin aukiona) ja tarkoituksellisina tapaamistiloina (tapaavat siellä ystäviä tai osallistuvat johonkin yhteistoimintaan). Muita tekijöitä, jotka lisäävät kirjastotilan käyttöä ovat alhainen ikä, ei-länsimainen kulttuurinen ja kielellinen tausta ja matala tulotaso.

Shohamin ja Rabinovichin (2008) tutkimuksessa selvitettiin Israelin yleisten kirjastojen tarjoamia palveluja kahdelle maahanmuuttajaryhmälle: entisen Neuvostoliiton alueelta muuttaneille ja Etiopiasta kotoisin oleville. Samalla kartoitettiin myös näiden palveluiden käyttöä. Kyselyyn vastasivat sekä maahanmuuttajat, joille palvelut oli suunnattu, että näitä palveluita tarjoavien kirjastojen johtajat.

Kirjaston johtajien mielestä palveluiden tarjoaminen kummallekin ryhmälle on yhtä tärkeää, mutta tästä huolimatta palveluiden tarjonnassa on merkittäviä eroja. Useimmissa kirjastoissa tarjotaan enemmän palveluita entisestä Neuvostoliitosta kuin Etiopiasta kotoisin oleville. Esimerkiksi venäjänkielistä aineistoa ja henkilökuntaa on huomattavasti enemmän kuin amharankielistä.

Kirjastojen näille kahdelle ryhmälle tarjoamiin erityispalveluihin kuuluvat ns. helpolla heprealla kirjoitettujen kirjojen kokoelmat, maahanmuuttajien oman äidinkielen kirjallisuus ja heprealainen kirjallisuus käännettynä maahanmuuttajien äidinkielille, alennukset maksullisista palveluista ja opastetut kierrokset. Heprean oppimisen aineistoja ja kielikursseja tarjotaan yhtä niukasti kummallekin ryhmälle. Etiopiasta kotoisin oleville tarjotaan hieman enemmän ilmaisia palveluita kuin venäjänkielisille.

Kirjastonkäyttäjien vastausten perusteella kirjastoja käytetään kirjojen lainaamiseen, heprean oppimiseksi ja opiskeluun sekä tapahtumien vuoksi. Kahden ryhmän erot näkyvät kirjastonkäyttötavoissa siten, että etiopialaistaustaiset opiskelevat ja tulevat kirjastoon

oppimaan hepreaa useammin kuin entisestä Neuvostoliitosta kotoisin olevat, jotka puolestaan lainaavat enemmän kirjallisuutta. Entisestä Neuvostoliitosta kotoisin olevat käyvät kirjastoissa usein ja säännöllisesti, kun taas Etiopiasta muuttaneet viipyvät kirjastokäynneillään pidempään. Suuria lainausmääriä perustellaan entisestä Neuvostoliitosta kotoisin olevien korkealla koulutuksella ja myönteisellä suhtautumisella koulutukseen.

Kyselyn mukaan kummankin ryhmän kirjastonkäyttö on lisääntynyt uudessa kotimaassa. Yhtenä syynä tähän on vastaajien suhteellisen nuori ikä (14–30-vuotiaita), mutta myös lähtömaiden kirjastojen heikkoudet, esimerkiksi aineistovalikoimat ja kirjastojen vähyys (Etiopia) tai viranomaisten tiukan valvonnan vuoksi kiinnostavimman kirjallisuuden puuttuminen valikoimista (Neuvostoliitto) olivat todennäköisesti osaltaan vähentämässä kirjastojen käyttömääriä.

Tutkituille ryhmille tarjottavien palveluiden erot ovat selitettävissä esimerkiksi sillä, että entisen Neuvostoliiton alueelta kotoisin olevia maahanmuuttajia on Israelissa huomattavasti enemmän kuin Etiopiasta kotoisin olevia ja kirjallisuuden yleinen saatavuus on paljon parempaa venäjänkielisen kuin amharankielisen aineiston kohdalla. Lisäksi kirjastojen henkilökunnan lukumäärässä näkyy se, että maahanmuuttajien joukossa on ollut jo alun perin venäjänkielisiä kirjastohoitajia ja osa venäjänkielisistä maahanmuuttajista on uudelleen koulutautunut Israelissa kirjastonhoitajiksi.

Kirjastot eivät näytä erityisesti panostavan maahanmuuttajien heprean kielen taitoon, sillä useimmista kirjastoista löytyy ns. helpolla heprealla ainoastaan kirjastojen esittelymateriaaleja ja kielitaitoa parantavia palveluita tarjoavat vain muutamat kirjastot. Kuitenkin käyttäjien vastausten perusteella heprean oppiminen on yksi tärkeimmistä kirjastossa käymisen syistä, joten kirjastojen kannattaisi lisätä näiden aineistojen määrää. Shohamin ja Rabinovichin mielestä Israelin kirjastopalvelut soveltuvat paremmin jo jonkun aikaa maassa asuneille, jotka ovat jo oppineet hepreaa ja ovat jossain määrin kotoutuneet uuteen maahan. Tämä näkyy mm. siten, että huolimatta etiopialaisten heikommasta sosioekonomisesta asemasta heille tarjotaan vähemmän kirjastopalveluita.

3.2.2 Kirjastotilat

Norjalaisessa PLACE (Public Libraries Arenas for Citizenship) -tutkimushankkeessa tarkastellaan kirjastoja digitalisoituvassa ja monikulttuuristuvassa yhteiskunnassa. Keskeinen huomio kohdistuu kirjastoihin tiloina (space) ja paikkoina (place), jotka voivat olla voimakkaasti intensiivisiä (high intensive) tai vähemmän intensiivisiä (low intensive). Audunsonin (2005) mukaan voimakkaan intensiivisille tiloille on ominaista se, että niissä vietetään paljon aikaa, tavataan ystäviä ja muita saman henkisiä ihmisiä, mutta jotka samalla saattavat luoda ja ylläpitää sosiaalisia ja kulttuurisia rajoja (esimerkiksi kahvilat, konsertit, järjestöt). Tämän vuoksi Audunsonin (2005, 437) mielestä yhteiskunnassa on oltava myös vähemmän intensiivisiä tiloja, kuten yleisiä kirjastoja, joissa altistutaan kohtaamaan täysin erilaisia ihmisiä ja kulttuureja. Kirjastot voivat toimia kohtaamispaikkana eri tarkoituksissa, kuten aukiona, erilaisten ihmisten kohtaamispaikkana, julkisena tilana, ystävien ja kollegoiden yhteistoimintapaikkana, metatapaamisten paikkana ja virtuaalitapaamispaikkana (Aabø 2010). Erityistä huomiota PLACE-projektin tutkijat ovat kiinnittäneet maahanmuuttajanaisten kirjastotilojen käyttöön. On huomattava, että maahanmuuttajat rajataan näissä tutkimuksissa pääasiassa ei-länsimaalaisiksi henkilöiksi.

Maahanmuuttajien ja erityisesti maahanmuuttajanaisten kirjastonkäyttötavoista tutkimuksessa haastateltiin yhdeksää naista, joista kolme oli kotoisin Iranista, kolme Afganistanista ja kolme Kurdistanista (ilmeisesti Iranin puolelta). Tutkijat arvelivat, että Norjaan verrattuna mahdollisimman erilaisista maista tulevat ihmiset kohtaavat eniten vaikeuksia ja ennakkoluuloja, ja siksi on kiinnostavaa keskittyä heihin. (Audunson 2011.)

Tutkimus osoitti, että kirjasto on erityisen tärkeä paikka maahanmuuttajanaيسille heti muuton jälkeen. Norjalaiset kirjastot poikkesivat ilmapiiriltään täysin siitä mihin naiset olivat kotimaissaan tottuneet ja kirjastokäynnit toivat lohdutusta, kun he tunsivat olonsa yksinäisiksi vieraassa maassa. Myöhemmin integroiduttuaan paremmin yhteiskuntaan osalla haastatelluista kirjastokäynnit olivat vähentyneet.

Kirjastoilla on tutkimuksen mukaan merkittävä rooli uuteen kotimaahan integroitumisessa ja erityisesti kielen oppimisessa. Haastatellut olivat saaneet kirjastoista tietoa kulttuurisista käytännöistä, esimerkiksi norjalaisista juhlista ja niiden viettotavoista. Norjalainen

kaunokirjallisuus oli puolestaan lisännyt maahanmuuttajien yhteenkuuluvuuden tunnetta norjalaiseen yhteiskuntaan.

Kirjastot tiloina ovat maahanmuuttajanaيسille turvallisia siinä mielessä, että jopa konservatiivisia kulttuurisia tai uskonnollisia käytäntöjä noudattavien naisten on soveliasta käydä niissä. Usein naiset hakeutuvatkin kirjastoihin läheisen ystävättären seurassa saadakseen olla rauhassa omasta kotimaasta kotoisin olevien (miesten) katseilta. Tästä huolimatta he saattavat kohdata kirjastoissa maanmiehiään, jolloin kirjasto voi madaltaa kommunikaatiokynnystä samasta maasta kotoisin olevien välillä. Satunnaisia kohtaamisia oli myös norjalaisten kanssa. Kirjastoja käytetään tyypillisesti äitien ja lasten ajanviettopaikkoina kaupungin puistojen tapaan.

Haastatellut arvostavat norjalaisten kirjastojen monikielisiä aineistoja ja pitävät niiden tarjoamista hienona eleenä, vaikka ihan jokainen heistä ei näitä palveluja käyttänytkään. Aineistoista tärkeinä pidettiin mm. kotimaan elokuvia, oman äidinkielistä kirjallisuutta, matkaoppaita, karttoja ja turistivideoita, joiden avulla lievitettiin koti-ikävä. Sanoma- ja aikakauslehtien avulla haastatellut seurasivat kotimaidensa uutisia. Äidit toivat lapsensa kirjastoihin tutustumaan omaan kulttuuriin, kieleen ja kirjallisuuteen. Kiinnostava yksityiskohta on se, että haastatellut kertoivat oppineensa Norjassa asuessaan uusia asioita omasta kotimaastaan ja kulttuuristaan. Nähtävästi kirjastojen monipuolinen valikoima eri aineistoja on yksi tekijä, samoin vieraassa maassa asuminen saattaa nostaa tietoisuutta omista juuristaan ja lisätä kiinnostusta omaa kulttuuriaan kohtaan.

Jatkotutkimuksessa tutkimusryhmä tarkkaili ensin kirjastojen asiakkaita ja heidän liikkumistaan kirjastossa ja hetken kuluttua haastattelivat näitä asiakkaita ja kysyivät mitä he olivat tulleet tekemään kirjastoon. Maahanmuuttaja-asiakkaat ovat mm. äitejä, jotka tuovat lapsiaan kirjastoon ja lukevat heille ääneen omalla äidinkielellään, lukusalissa kirjaan syventyneitä opiskelijoita ja sisarustensa kanssa kirjastoon aikaa viettämään tulleita lapsia. (Aabø & Audunson 2012).

Kirjastot toimivat tutkimusten mukaan sekä matalan että korkean intensiteetin kohtaamispaikkoina. Kirjastoilla on lisäksi tutkimuksen mukaan tärkeä tehtävä maahanmuuttajien integraatioprosessissa, erityisesti kielitaidon ja yhteiskunnallisten

tietojen osalta, ja niiden voi ajatella muodostavan siltoja niin uuden ja alkuperäisen kulttuurin välille kuin niiden sisällekkin. (Audunson 2011, 227.)

Myös Tanskassa on huomattu kirjastotilojen merkitys maahanmuuttajille. Bergerin (2002) mukaan kirjasto tilana on erityisesti tytöille kuin turvapaikka kodin ulkopuolella, sillä myös konservatiivisista perheistä tulevat tytöt saavat käyttää kirjastoa ja samalla he voivat tavata muita nuoria. Tytöt toivovat kirjastoihin enemmän rauhallisia, katseilta suojassa olevia tiloja.

3.2.3 Kielitaito-ohjelmat

Jo 1800-luvun lopulla yhdysvaltalaiset kirjastot edistivät lukuisista eri maista muuttaneiden siirtolaisten integroitumista uuteen yhteiskuntaan järjestämällä mm. englannin kielen opetusta ja hankkimalla muuttaneiden oman äidinkielistä kirjallisuutta (Wang 2010, 482). Tätä tehtävää toteutetaan edelleen esimerkiksi New Yorkin maahanmuuttajavaltaisen Queensin kaupunginosan yleisessä kirjastossa (Queens Borough Public Library, QBPL) erilaisten maahanmuuttajille suunnattujen ohjelmien (ts. kurssien) avulla. Esimerkiksi New Americans Program (NAP) ja Adults Learning Program (ALP) parantavat maahanmuuttajien kielitaitoa ja antavat valmiuksia uudessa yhteiskunnassa pärjäämiseen. (Fisher & al. 2004, 759.)

Fisherin ja kumppaneiden (2004) tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kuinka QBPL:n järjestämien ohjelmien hyödyttävät maahanmuuttajataustaisia asiakkaita ja asiaa selvitettiin sekä maahanmuuttajataustaisille asiakkaille että kirjaston henkilökunnalle suunnatuilla haastatteluilla.

Vastausten perusteella tutkijat hahmottelivat neliportaisen pohjan henkilökohtaisille tavoitteille. Alimmalla portaalla maahanmuuttajat löytävät maksuttoman yleisen kirjaston, jossa he voivat tuntea olonsa turvalliseksi ja kotoiseksi. Eräs opiskelija mainitsi espanjankielisen opettajan luovan turvallista ilmapiiriä. Kirjaston henkilökunnan edustaja puolestaan kertoi, etteivät he kirjastossa kysele tai tutki kenenkään taustoja, vaan kaikki ovat tervetulleita. Seuraavalla portaalla maahanmuuttajat tulevat tietoisiksi kirjastosta, yhteisöstä ja Internet-lähteistä jotka voivat hyödyttää heitä ja alkavat kohentaa informaatiolukutaitoa. Käytännössä tämä näkyy aktiivisena kirjastonkäyttönä ja vapaasti saatavilla olevan aineiston määrän havaitsemisena. Kolmannella portaalla

maahanmuuttajat ymmärtävät kuinka kirjasto voi auttaa ja jakavat kokemuksensa perheensä ja ystäviensä kanssa. Eräs haastateltu oli kuullut kirjaston ohjelmista sukulaiseltaan, joka oli osallistunut niihin edellisenä vuonna ja oli kertonut kirjastokortin hankkimisen ja kielitaidon parantamisen mahdollisuuksista. Neljännellä eli ylimmällä portaalla maahanmuuttajat oppivat luottamaan kirjaston henkilökuntaan. He pyytävät kirjastonhoitajilta kirjavinkkejä ja tulevat kysymään neuvoa esimerkiksi työnhaussa.

Kun perusta on valmis, niiden päälle rakentuvat henkilökohtaiset tavoitteet (personal gains) voivat olla miltei mitä tahansa. Fisherin ja kumppaneiden (2004) tutkimuksessa nousivat esiin erityisesti sosiaaliset ja kulttuuriset tavoitteet sekä tieto- ja taitotavoitteet. Tavoitteita voivat olla mm. sosiaalisen verkoston rakentaminen, vanhan ja uuden kulttuurin yhdistäminen, itsetunnon kehittäminen, kielitaidon parantaminen, yleisesti pärjäämiseen tai teknologian käyttöön liittyvien taitojen kehittäminen, kansalaisuuteen valmistautuminen, työllistymisvalmiudet ja perheiden hyödyntäminen.

On kiinnostavaa, etteivät maahanmuuttajille tarkoitetut ohjelmat hyödytä ainoastaan kielitaitoa tai maantuntemusta, vaan niiden vaikutukset ovat parhaimmillaan paljon laajemmat erityisesti sosiaaliselta kannalta. Osallistuttuaan QBPL:n ohjelmiin maahanmuuttajat jäivät kirjastojen asiakkaiksi, tutustuttivat lapsensakin kirjaston toimintaan ja levittivät tietoa kirjaston palveluista toisille maahanmuuttajille.

3.2.4 Maahanmuuttajien sosiaalinen pääoma

Andreas Vårheim on tutkimuksissaan kiinnostunut sosiaalisesta pääomasta, joka muodostuu esimerkiksi sosiaalisen luottamuksen, sosiaalisten verkostojen ja normien avulla. Sosiaalinen pääoma yhdistetään moniin positiivisiin asioihin, mm. terveyteen, demokratiaan, talouskasvuun ja yhteisön kehittymiseen ja sen on todettu auttavan vähentämään epätoivottuja sosiaalisia ilmiöitä.

Vårheimin (2011) ensimmäinen tutkimus selvitti yleisten kirjastojen maahanmuuttajaohjelmien mahdollisia sosiaalisen pääoman vaikutuksia kirjasto-organisaation näkökulmasta katsottuna. Tutkimuksessa kartoitettiin missä määrin kirjastojen maahanmuuttajille suuntaamat ohjelmat (ts. kurssit, esimerkiksi englannin kielen opetus, tietokonekurssit, yhteiskuntaopin tunnit) vaikuttavat sosiaalisen pääoman muodostumiseen. Oletuksena on, että kirjaston järjestämään ohjelmaan osallistuminen luo

kontaktin kirjastoon ja kontakti luo puolestaan luottamusta laajemmin (tuntemattomiin ihmisiin, yhteiskuntaan jne).

Tutkimuksessa haastatellut kirjastonjohtajat olivat jaettavissa kahteen ryhmään, joista ”aktivisteiksi” kutsutuilla oli hyvin liberaali näkemys kirjastosta olohuonemaisena tilana ja he pitävät kirjastoa instituutiona, joka rakentaa yhteisöä ja luottamusta olemalla jokaisen yhteisön jäsenen yhdistävä foorumi. Heidän vastakohtanaan ovat lukutaidon merkitystä, tiedon saatavuutta ja kirjastoinstituutiota painottavat ”konstitutionalistit”. Molempien johtajatyyppeistä mielestä luottamus kirjastoinstituutioihin on perusta kirjastojen tehtävän toteuttamiseksi, koska luottamuksen avulla kirjastot voivat edistää integraatiota ja demokratiaa. Molemmat ryhmät jakoivat myös ajatuksen siitä, että luottamus rakennetaan kirjaston toiminnan avulla.

Erilaisista taustaideoologioista huolimatta maahanmuuttajille tarjottavilla ohjelmilla ei ollut mitään mainittavia eroja. Ilmiselvästi kirjastojen universalistinen idea – se, että kirjastot kuuluvat kaikille – ohittaa poliittiset ideologiat.

Vårheimin (2014) toisessa tutkimuksessa keskityttiin kirjaston järjestämien ohjelmien käyttäjiin, jotka olivat Meksikosta kotoisin olevia pääasiassa paperittomia maahanmuuttajia. Ohjelmat ovat olleet onnistuneita, sillä kaikki opiskelijat ovat oppineet englantia ja he sekä pitivät oppitunteja hyödyllisinä että nauttivat niistä. Opiskelijoiden mielestä on tärkeää, että heitä kohdellaan tasa-arvoisesti ja kunnioitavasti ja heidän mielestään kirjastoon voi luottaa, koska se on turvallinen paikka.

Luottamusta tuottava mekanismi näkyy siten, että opiskelijoiden luottamus perheen ja ystävien ulkopuolisiin henkilöihin oli alun perin hyvin matalalla tasolla, mutta osallistuttuaan kirjaston ohjelmiin, opiskelijat kertoivat luottavansa enemmän kirjastoihin, kirjastonhoitajiin, kanssaopiskelijoihin ja muihin kirjastonkäyttäjiin. Luottamusta sai aikaan ja lisäsi vuorovaikutus kirjastonhoitajien ja opettajien kanssa, samoin luokkahuoneessa tapahtunut vuorovaikutus kanssaopiskelijoiden kanssa. Monet opiskelijat kertoivat myös olevansa vuorovaikutuksessa jopa muiden ennalta tuntemattomien kirjaston asiakkaiden kanssa.

Opiskelijoiden sosiaalisen pääoman luominen kirjastokontekstissa voi olla aloituspiste luottamuksen rakentamiselle naapureiden ja tuntemattomien kanssa. Tavoitteena on yleisen luottamuksen spiraalimainen lisääminen opiskelijoiden keskuudessa.

3.2.5 Maahanmuuttajien lukemiskäytännöt

Uudentyyppisessä lukemistutkimusta ja maahanmuuttajatutkimusta yhdistelevässä työssään Dali (2012) haastatteli 14 Kanadassa asuvaa venäläistaustaista henkilöä, joille lukeminen on erittäin tärkeä harrastus. Huomiota saivat erityisesti lukijat ja heidän taustansa, lukemiskäytännöt ennen ja jälkeen maahanmuuton sekä lukemiskäytännöt ja lukemismielitymykset.

Välittömästi maahanmuuton jälkeen muuttajat kokivat lukemisen hyvin eri tavoilla. Toisilla ei ollut juuri lainkaan aikaa lukemiselle, kun taas toiset suojautuivat lukemisen avulla kulttuurishokilta. Luettavat kirjat olivat pääasiassa klassikoita omalla äidinkielellä tai sattumanvaraisia teoksia sen mukaan mitä oli saatavilla eikä oman kiinnostuksen mukaisesti. Osa haastateltavista myös kertoi lopettaneensa väliaikaisesti venäjäksi lukemisen, jotta pääsivät kunnolla osaksi englanninkielistä ympäristöä. Asuttuaan Kanadassa pidemmän aikaa lukeminen vakiinnutti paikkansa yhtenä tärkeänä vapaa-ajan harrastuksena, johon käytetään 5-20 tuntia viikossa (mutta silti vähemmän kuin ennen maahanmuuttoa).

Kirjallisuuden valitsemiseksi haastateltavilla on kahdenlaisia käytäntöjä. Muutamat rajoittivat tietoisesti lukemiaan kirjallisuuslajeja kahdesta neljään, kun taas loput valitsevat lukuisista eri kauno- ja tietokirjallisuusgenreistä (klassikoita, elämäkertoja, romanttista kirjallisuutta, dekkareita, jännäreitä jne). Neljä lukijaa luokittelee itsensä kaikkiruokaisiksi lukijoiksi, kymmenen puolestaan kokee olevansa valikoiva lukemansa suhteen. Kaikkiruokaisuus oli vastaajien käsityksessä kielteinen piirre, joka liitettiin huonoon makuun ja vähäiseen kirjallisuuden tuntemukseen.

Parhailtaan luettavana olevat kirjat ja kaikkien aikojen suosikkikirjat sijoittuvat kolmeen kategoriaan: valtavirtakirjallisuus, kaavamainen fiktio ja fiktio. Ensimmäinen ryhmä koostuu venäläisistä ja maailmankirjallisuuden klassikoista (A. Puškin, F. Dostojevski, L. Tolstoi, O. Henry) sekä uudemmasta 1900-luvun kirjallisuudesta (M. Bulgakov, Erich Maria Remarque). Toisen ryhmän muodostava kaavamainen fiktio tarkoittaa

genrekirjallisuutta, esimerkiksi romanttiset tai historialliset romaanit sekä jännitys- ja dekkarikirjallisuus. Kolmas ryhmä, ei-fiktio, sisältää mm. elämäkertoja, muistelmia, self-help -oppaita, populaareja psykologisia teoksia ja tietokirjoja. Näistä ensimmäinen ryhmä klassikoineen oli selvästi suosituin. Toisaalta genrekirjallisuudesta ne lajit, jotka olivat vakiinnuttaneet paikkansa Neuvostoliitossa/Venäjällä (esimerkiksi dekkarit, scifi ja historiallinen fiktio) olivat suosittumia kuin uudet genret (esimerkiksi jännityskirjallisuus, ven. *боевики*; romanttinen kirjallisuus ja kauhu). Historiallinen kirjallisuus oli sekä kauno- että tietokirjallisuuden ryhmissä erityisen suosittua.

Suosikkikirjojen joukossa oli niin venäläisten kuin muunmaalaisten kirjailijoiden teoksia, mutta lähes kaikki kirjallisuus luetaan venäjäksi. Tällöin ei-venäläisten teosten valikoituminen luettavaksi riippuu käännösten saatavuudesta. Käännetyistä kirjoista valtaosa on alun perin englanninkielistä. Melko tyypillistä haastateltaville oli englanninkielisen teoksen uudelleenlukeminen englanniksi, kun se on ensin luettu venäjäksi.

Lukemistottumuksissa oli tapahtunut muutoksia maahanmuuton seurauksena. Ensinnäkin lukijat muuttuivat maahanmuuton alkuaikojen ”nälkäisestä”, kaikkeen saatavilla olevaan kirjallisuuteen tarttuvasta lukijasta valikoivampaan suuntaan. Muutoksia oli myös tapahtunut verrattuna aikaan ennen maahanmuuttoa. Osa haastateltavista kaipasi entiseen kotimaahan jäänyttä kirjallisuudesta kiinnostuneiden ystävien piiriä, mutta toiset kokivat sosiaalisen paineen vähentymisen vapauttavana. Dalin mukaan neuvostoliittolaiset lukijat olivat hyvin tietoisia hyvästä ja arvostetusta kirjallisuudesta (hän kutsuikin heitä kurinalaisiksi neuvostolukijoiksi), mutta maahanmuuton jälkeen lukijat saattoivat valita rehellisemmin itseä miellyttäviä teoksia.

Uutuuskirjojen selvittäminen poikkeaa Kanadassa paljon siitä mihin haastatellut olivat tottuneet entisessä kotimaassaan. Perinteiset lähteet, kuten lehdet, tv ja kirjamesset, eivät enää olleet toimivia, vaan tietoa etsittiin internetistä ja sitä saatiin perheenjäseniltä ja työtovereilta. Lisäksi Toronton Venäläinen kirjasto ja informaatiokeskus esittelee uutuuskirjoja, mitä monet pitivät hyödyllisenä.

Kirjastoja haastatellut käyttivät vähemmän kuin ennen maahanmuuttoa; 12:sta käyttäjästä, jotka lainasivat kirjoja Neuvostoliitossa kuusi ei lainannut kanadalaisista kirjastoista.

Yleisten kirjastojen venäjänkielisiä kokoelmia kritisoitiin heikoiksi ja huonosti järjestetyiksi ja kokoelmissa oli paljon englannista käännettyä heikotasoista kirjallisuutta. Lisäksi suositut nykykirjailijat olivat haastateltujen mukaan aliedustettuina ja kirjavalinnoissa painotettiin toisinajattelijakirjailijoiden ja maahanmuuttajakirjailijoiden teoksia, jotka puolestaan eivät oikein innosta maahanmuuttajalukijoita – mahdollisesti siksi että niiden käsittelemät aiheet tulevat liian lähelle omaa elämää tai niistä on saanut tarpeekseen omakohtaisen kokemuksen kautta. Kritiikistä huolimatta haastatellut myös pitivät yleisistä kirjastoista, erityisesti niiden erinomaisista englanninkielisen kirjallisuuden valikoimista, hyvästä palvelusta ja lukemiseen inspiroivasta ilmapiiristä. Mutta mitä riippuvaisempia lukijat ovat venäjänkielisestä kirjallisuudesta sen vähemmän yleisillä kirjastoilla on heille tarjottavaa. Torontossa sijaitseva Venäläinen kirjasto ja informaatiokeskus oli haastateltujen mielestä erittäin hyvä ja monipuolinen kirjasto.

Lähes kaikilla haastatelluilla oli paljon kirjoja kotona ennen maahanmuuttoa ja moni on kerännyt varsin mittavat kirjakokoelmat myös uudessa kotimaassa. Kirjoja hankittiin pääasiassa venäläisistä kirjakaupoista, englanninkielisistä kirjakaupoista ja venäjänkielisistä verkkokaupoista. Myös sukulaisten ja ystävien apuun turvaututtiin tarvittaessa.

Dalin tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä suoraan kaikkiin maahanmuuttajiin, sillä haastatteluihin oli jo alun perin valittu hyvin paljon lukevia henkilöitä. Tuloksista voi olla kuitenkin apua esimerkiksi yleisen kirjastojen kirjahankinnoista päätettäessä huomioimalla Kanadan venäläisten halun lukea omalla äidinkielellään sekä venäläistä että muunmaalaista kirjallisuutta.

3.2.6 Maahanmuuttajien tiedontarpeiden rooli kotoutumisessa

Shohamin ja Straussin (2008) tutkimuksen tarkoituksena on selvittää millainen yhteys vallitsee tiedontarpeen tyydyttymisen ja uuteen maahan kotoutumisen välillä. He haastattelivat Yhdysvalloista ja Kanadasta Israeliin muuttaneita juutalaisperheitä muutosta ja uuden elämäntilanteen aiheuttamista tiedontarpeista ja ongelmista joita nämä kohtasivat etsiessään tarvitsemaansa tietoa.

Haastatellut alkoivat useimmiten koota tietoa heti kun olivat tehneet muuttopäätöksen, osa jopa ennen varsinaista päätöstä. Tietoa kerättiin passiivisesti (esimerkiksi keskusteltaessa

tuttavien kanssa ilman, että maahanmuutto olisi varsinaisesti keskustelun aiheena) tai aktiivisesti (erityisesti internetin avulla). Jotkut haastatellut olivat pyrkineet löytämään niin paljon tietoa kuin mahdollista internetin, israelilaisten sanomalehtien ja radion avulla sekä maahanmuuttovirastosta ja ottamalla yhteyttä aiemmin muuttaneisiin. Toiset puolestaan ajattelivat ratkaista ongelmat sitä mukaa kun niitä tulee vastaan, eivätkä yrittäneet ennakoida mahdollisia tiedontarpeitaan. Pääasiallinen tiedonhankinta oli heidän osaltaan alkanut vasta muuton jälkeen ja oli kohdistunut ystäviltä, naapureilta ja sukulaisilta saatavaan tietoon. Suurin osa haastatelluista koki olleensa varsin hyvin valmistautunut muuttoon.

Etukäteisvalmisteluista huolimatta maahanmuuttajat kohtasivat myös odottamattomia tilanteita, mikä vahvistaa näkemystä, ettei tietoa pysty etukäteen keräämään tarpeeksi. Tiedontarpeet myös muuttuivat ja tilanteiden edetessä heräsi uusia kysymyksiä. Lisäksi jotkut asiat olivat ratkaistavissa vasta muuton jälkeen eikä niihin voinut vaikuttaa lähtömaasta käsin. Jotkut haastatellut olivat kuitenkin tyytyväisiä, etteivät olleet ottaneet liikaa selville etukäteen, koska se olisi heidän mukaansa voinut aiheuttaa turhaa epävarmuutta.

Kotoutumista helpottavia tekijöitä ovat haastattelujen perusteella maahanmuuttajien uudessa kotimaassa asuvat sukulaiset ja ystävät, eri lähteistä koottu tieto sekä oman äidinkielen yhteisö. Näitä painottivat suurin osa haastatelluista perheistä.

Kotoutumista vaikeuttavia tekijöitä olivat saatavilla olevan tiedon paikkansapitämättömyys tai vanhentuneisuus, englanninkielisen tiedon niukkuus ja maahanmuuttajien kielitaidottomuus sekä löydetyn tiedon liika yleisluontoisuus. Erityisesti asumiseen, terveydenhuoltoon, koulutukseen ja raha-asioiden hoitoon olisi tarvittu yksityiskohtaisempaa ja konkreettisempaa tietoa. Heprean kielen taito olisi mahdollistanut pääsyn moniin ajan tasalla olevia tietolähteisiin.

Suurin osa haastatelluista piti itseään hyvin valmistautuneina muuttoon, mistä Shoham ja Strauss päättelevät haastateltujen tiedontarpeiden tulleen ajan kuluessa tyydytetyiksi. Lähteet jakautuivat suunnilleen siten, että peruskysymyksien vastaukset tulivat maahanmuuttotoimistosta, eri tahojen nettisivut antoivat syventäviä tietoja ja mitä erilaisimpiin tiedontarpeisiin löytyi ratkaisu henkilökohtaisten kontaktien kautta tai

pelkästään sinnikkään etsinnän avulla. Tiedonlähteiden suuresta määrästä huolimatta joihinkin tiedontarpeisiin ei löytynyt ratkaisua.

Epävirallisia lähteitä, kuten ystäviä ja sukulaisia, haastatellut pitivät erittäin tärkeinä tiedonlähteitä. Jotkut tutkimukseen osallistuneista olivat tehneet myös tutustumismatkan tulevaan asuinmaahansa ennen virallista muuttoa ja kokivat sen hyödylliseksi tiedonhankintatavaksi. Nämä keinot eivät ole kuitenkaan jokaisen ulottuvilla. Toisaalta nekin, joilla oli epävirallisia lähteitä käytettävissään, törmäsivät kotoutumisen aikana tiedonhankinnan esteisiin.

Hankkimalla vastauksia yleisiin ja erityisiin tiedontarpeisiinsa maahanmuuttaja vahvistaa minäkuvaa ja kuulumisen tunnetta. Tämän tiedontarpeiden tyydyttymisen Shoham ja Strauss päättelevät johtavan onnistuneeseen kotoutumiseen. Mitä enemmän ja mitä erityisemmät tiedontarpeet tyydyttyvät sen helpompaa kotiutumisen on. Kaikkia tiedontarpeita ei toki voida koskaan tyydyttää, mutta se ei ole myöskään onnistuneen kotoutumisen edellytys.

4 TUTKIMUSASETELMA

Luvussa 3 esitetty kirjallisuuskatsaus osoitti, että maahanmuuttajien kirjastopalveluita ja kirjastonkäyttöä on tutkittu lukuisissa tutkimuksissa monissa eri maissa. Aiemmissä tutkimuksissa on havaittu mm., että maahanmuuttajat hyödyntävät vaihtelevasti eri kirjastopalveluja. Niiden käytön on todettu helpottavan maahanmuuttajien kotoutumista ja integroitumista yhteiskuntaan. Luvussa 3 tarkasteltujen tutkimusten havainnot auttoivat jäsentämään työni tutkimuskysymyksiä ja suunnittelemaan lomakekyselyä pääkaupunkiseudun venäjänkielisille asukkaille. Erityisen tärkeitä tältä osin olivat yleisen kirjaston käyttöä koskevat tutkimustulokset (esim. Dali 2012; Vårheim 2011, 2014).

4.1 Tutkimusongelmat

Tutkimukseni tarkoituksena on tarkastella venäjänkielisten kirjastonkäyttöä. Lähestyn aihetta seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

- Minkä kirjastojen palveluita espoolaiset venäjänkieliset asukkaat käyttävät?
- Kuinka usein he käyvät kirjastoissa?
- Millaista aineistoa he lainaavat?
- Kuinka tärkeiksi he kokevat kirjastopalvelut?
- Mistä syistä he eivät käytä kirjastopalveluja?
- Millaisia näkemyksiä heillä on kirjastopalvelujen kehittämiseksi?

4.2 Empiirisen aineiston kerääminen

Empiirinen aineisto koottiin huhti-toukokuussa 2013 venäjänkielisellä paperilomakekyselyllä; kyselylomake on tutkielman liitteenä. Lomakkeessa esitettiin 11 kysymystä, joista ensimmäinen käsittelee taustatietoja, kuten ikää, sukupuolta, äidinkieltä, maassaoloaikaa ja koulutusta.

Tämän jälkeen esitettiin seitsemän yleistä kirjastonkäyttöä koskevaa kysymystä, esimerkiksi minkä kirjaston palveluja vastaaja käyttää tai jos ei käytä mikä on siihen syynä, mitä tekee kirjastossa, kuinka usein lainaa painettuja aineistoja, esimerkiksi kirjoja tai lehtiä, kuinka usein lainaa aineistoja venäjäksi, suomeksi tai englanniksi, kuinka tärkeänä

pitää kirjastopalveluja, esimerkiksi mahdollisuutta lainata kirjoja tai opiskella. Vastausvaihtoehtoina näissä monivalintakysymyksissä olivat *usein, toisinaan, harvoin tai ei koskaan* ja kirjastopalveluiden kohdalla kuinka tärkeäksi palvelu koetaan: *hyvin tärkeä, tärkeä, ei kovin tärkeä, ei lainkaan tärkeää*. Lisäksi oli mahdollista vastata, että kysymys ei koske vastaajaa.

Kyselyn lopuksi on vielä kolme avokysymystä, jotka koskevat kirjastojen aineistoissa esiintyviä puutteita tai mitä aineistoa kaivataan lisää; näkemyksiä lasten kielitaitoa parantavasta ja ylläpitävästä aineistosta tai kirjastopalvelusta sekä ideoita uusiksi kirjastopalveluiksi.

Kyselylomakkeet jaettiin vastaajille venäjänkielen opettajien välityksellä. Tämän menettelytavan etuna on se, että keräämällä tutkimusaineistoni kirjastojen ulkopuolelta pääsin käsiksi sekä kirjastonkäyttäjien että ei-käyttäjien näkemyksiin. Lomakkeita jaettiin arviolta 250–300 kappaletta Espoon kaupungin järjestämän oman äidinkielen – tässä tapauksessa venäjän – opetukseen² osallistuvien lasten vanhemmille. Kyselyyn vastasi 158 henkilöä, mutta 5 vastausta oli hylättävä puutteellisten tietojen takia tai koska lomakkeen oli täyttänyt äidinkieleltään suomenkielinen vastaaja. Täten analysointikelpoisia vastauksia on yhteensä 153, ja ne saatiin ikäryhmiin 18–69 kuuluvilta venäjänkielisiltä asukkailta. Kyselyn vastausaktiivisuus on 53–61% välillä. Vastaajat ovat pääasiassa espoolaisia, mutta tätä ei erikseen kontrolloitu, sillä muutaman vantaalaisen tai helsinkiläisen osuminen kyselyyn tuskin vääristäisi tuloksia.

2 Oman äidinkielen opetus kuuluu Espoon kaupungin kieli- ja kulttuuriryhmien opetukseen ja sitä voivat saada maahanmuuttajataustaiset oppilaat; oppilaat joiden vanhemmista toinen puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia; suomalaiset paluumuuttajat; ulkomailta adoptoidut lapset. Maahanmuuttajien äidinkielen ja vieraan kielen ylläpito-opetukseen osallistuminen on vapaaehtoista, mutta ryhmään ilmoittautumisen jälkeen oppilaalta edellytetään säännöllistä osallistumista oppitunneille. Opetusta on kaksi oppituntia viikossa iltapäivällä koulutuntien jälkeen ja opetus on oppilaalle maksutonta. (http://www.espoo.fi/fi-FI/Paivahoito_ja_koulutus/Perusopetus/Opiskelu_peruskoulussa/Kieli_ja_kulttuuriryhmien_opetus/; http://www.espoo.fi/fi-FI/Paivahoito_ja_koulutus/Perusopetus/Opiskelu_peruskoulussa/Kieli_ja_kulttuuriryhmien_opetus/Oman_aidinkielen_opetus/) [Luettu 17.2.2013.]

On pidettävä mielessä, ettei aineiston keruumenetelmä ollut systemaattinen, vaan kyseessä on näyte. Vinoumaa voi tässä tapauksessa aiheuttaa erityisesti venäläistaustaisten lasten vanhempien kiinnostus oman äidinkielen säilyttämiseen. Mikäli kyselyyn olisivat vastanneet myös vanhemmat joiden lapset eivät ole oman äidinkielen opetuksessa olisi vastauksissa kenties voinut olla enemmän tai toisenlaista hajontaa.

Läheskään kaikki vastaajat eivät täyttäneet koko kyselylomaketta, vaan saattoivat vastata vain muutamaa kysymykseen tai jättää joitain kohtia tyhjäksi, joten nämä puutteet oli huomioitava analyysivaiheessa. Tämän tyyppisen kyselyn olisi voinut toteuttaa sähköisesti määrittelemällä tietyt kentät pakollisiksi siten, ettei niihin voi jättää vastaamatta. Päädyin kuitenkin paperilomakkeeseen, koska sähköisen lomakkeen ongelmana on se, että sen täyttäminen unohtuu helpommin, kun taas paperilomake muistuttaa konkreettisesti itsestään.

Yhdeksi kyselyn heikkoudeksi osoittautuivat käyttämäni asteikot, sillä osa niistä ei palvellut tarkoitustaan ja vastaajilla saattoi olla vaikeuksia ymmärtää vastausvaihtoehtojen eroja. Esimerkiksi vaihtoehtoja ”ei koskaan” ja ”ei koske minua” on selvästi käytetty samassa merkityksessä, vaikka ”ei koske minua” -vaihtoehdolla tarkoitetaan kysymystä, joka on vastaajan kannalta niin epärelevantti, ettei hän pysty ottamaan siihen kantaa. Tätä vastausvaihtoehtoa olisi pitänyt joko selventää entisestään tai jättää kokonaan pois ja olettaa, ettei mikään kysymys ole vastaajalle mahdoton vastattavaksi.

Puutteista huolimatta uskon, että keräämäni aineisto pystyy tarjoamaan suuntaviivoja vastaajien kirjastonkäytöstä. Kyseessä ei ollut edes lähtökohtaisesti aito otos, vaan näyte. Olen analyysivaiheessa pyrkinyt huomioimaan lomakkeen puutteet (esimerkiksi kun vastaaja on jättänyt osaan kysymyksistä vastamatta, tämä on huomioitu käyttäjälukumääriä ja prosentteja laskettaessa).

Lomaketutkimusmenetelmän hyötynä on suhteellisen suuren aineiston kokoaminen järkevällä työmäärällä ja minimaalisella budjetilla. Uskon saaneeni tällä menetelmällä monipuolisempia vastauksia kuin jos olisin haastatellut pientä, 8–10 henkilön fokusryhmää. Nyt sain vastauksia myös sellaisilta jotka eivät käytä kirjastoa tai käyttävät sitä vain vähän, ja jotka eivät olisi todennäköisesti vaivautuneet osallistumaan kirjastonkäyttöä koskevaan haastatteluun. Toisaalta on mahdollista, että strukturoitu haastattelu (eli käytännössä

lomakkeen täyttäminen yhdessä vastaajan kanssa) olisi antanut kokonaisuudessaan luotettavampaa tietoa, vaikka vastausprosentti olisikin jäänyt nykyistä alhaisemmaksi.

4.3 Aineiston analyysimenetelmät

Olen käyttänyt aineistoni analysoimiseen SPSS-tilastointiohjelmistoa sekä Microsoft Excel-
-taulukkolaskentaohjelmistoa. Tallensin ensin kyselylomakkeiden monivalintakysymysten vastaukset SPSS:ään ja tämän jälkeen ryhdyin tarkastelemaan niitä systemaattisesti. Kysymykset joihin olin pyytänyt vastauksia omin sanoin (mitä kirjastoa vastaaja käyttää, miksi vastaaja ei käytä kirjastoa sekä kirjastojen aineistoja ja palveluja käsittelevät avokysymykset) kokosin omiksi tekstitiedostoiksi. Tämän jälkeen ryhmittelin vastauksia aiheenmukaisesti, jotta pystyin tarkastelemaan niitä sekä tekemään vertailuja.

Vastaajat jakautuvat kirjastojen ja kirjastopalveluiden käyttötiheyden mukaan aktiivikäyttäjiin, säännöllisiin käyttäjiin, satunnaisiin käyttäjiin ja niihin, jotka eivät käytä ko. kirjastoa tai kirjastopalvelua (ei-käyttäjät). Ryhmät määrittyvät kirjastonkäytön perusteella siten, että aktiivikäyttäjille on tyypillistä käyttää ko. kirjastoa tai kirjastopalvelua usein (lähes viikoittain), säännölliset käyttäjät käyttävät ko. kirjastoa tai kirjastopalvelua toisinaan (vähintään kerran kuussa) ja satunnaiset käyttäjät käyttävät ko. kirjastoa tai kirjastopalvelua harvoin (vain muutaman kerran vuodessa). Ei-käyttäjät eivät oman ilmoituksensa mukaan käytä ko. kirjastoa tai kirjastopalvelua.

Empiirinen aineisto analysointiin laatimalla muuttujakohtaisia prosenttijakaumia ja ristiintaulukoimalla kirjastonkäyttöä kuvaavia muuttujia vastaajien sosiodemografisiin ominaisuuksiin. Niiden osalta keskeisimmäksi osoittautui aika, jonka vastaaja oli asunut Suomessa. Sitä vastoin muut taustamuuttujat, esimerkiksi vastaajan sukupuoli, ikä ja koulutustaso eivät erotelleet vastaajien kirjastojen ja kirjastopalveluiden käytön tapoja, joten näitä muuttujia ei käytetty ristiintaulukoinneissa. Toinen tärkeä muuttuja, jota hyödynnettiin ristiintaulukoinnissa oli kirjaston ja kirjastopalvelujen käytön aktiivisuus, jota tarkasteltiin edellä kuvatulla tavalla kolmiluokkaisena: aktiivikäyttäjät, säännölliset käyttäjät ja satunnaiskäyttäjät.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Vastaajien taustatiedot

Lomakekyselyn vastaajissa (n=153) oli naisia 111 (72,5 %) ja miehiä 42 (27,5 %). He sijoittuvat eri ikäryhmiin siten, että 18–29-vuotiaita vastaajia oli 11 (7,2 %); 30–39-vuotiaita 79 (51,6 %); 40–49-vuotiaita 50 (32,7 %) ja 50–69-vuotiaita 13 (8,5 %). Ikäjakauma on selvästikin seurausta kyselyn kohdistamisesta peruskoulu- tai lukioiässä olevien lasten vanhemmille.

Koulutuksen osalta vastaajat (n=151) ovat venäläisille tyypilliseen tapaan varsin korkeasti koulutettuja. Ainoastaan yksi vastaaja (0,7 %) on käynyt pelkästään peruskoulun. Keskiasteen koulutus (lukio, ammattikoulu tai opistoasteen koulutus) on 66 henkilöllä (43,7 %) ja korkeakoulutus 84 henkilöllä (55,6 %).

Vastaajien (n=152) Suomessa asumisen aika heijastelee melko hyvin 1970-luvulta alkaneita muuttoaaltoja, sillä kauemmin Suomessa asuneita on vähemmän ja henkilöiden lukumäärä nousee mitä lyhyemmästä asumisajasta on kyse. Suomessa oli asunut vastaushetkellä alle 5 vuotta reilu kolmasosa eli 55 henkilöä (36,2 %); 6–10 vuotta 29 henkilöä (19,1 %); 11–15 vuotta 30 henkilöä (19,7 %); 16 vuotta tai enemmän 38 henkilöä (25 %).

Lomakekyselyyn osallistuneista 153 henkilöstä 125 (81,7%) ilmoitti käyttävänsä Helmet-kirjastoja ja vastaavasti 28 vastaajaa (18,3 %) ei käyttänyt näitä kirjastoja tai niiden palveluja. Käyttäjien ryhmässä on 96 naista ja 29 miestä, ei-käyttäjissä on puolestaan 15 naista ja 13 miestä. Naisista 13,5 % ja miehistä lähes kolmasosa (32 %) ei käytä lainkaan kirjastoa.

Kirjastonkäyttäjiä tarkasteltaessa ikäryhmittäin (n=125):

- 18–29-vuotiaita on 9 henkilöä (7,2 %)
- 30–39-vuotiaita on 60 henkilöä (48 %)
- 40–49-vuotiaita on 44 henkilöä (35,2 %)
- 50–69-vuotiaita on 12 henkilöä (9,6 %).

Koulutuksen (n=123) osalta aineistoni on hieman vino, sillä mukana on:

- 1 peruskoulun käynyt henkilö (0,8 %)
- 50 keskiasteen koulutuksen saanutta henkilöä (40,7 %)
- 72 korkeakoulutettua henkilöä (58,5 %).

Kirjastonkäyttäjistä (n=124) oli vastausajankohtana asunut Suomessa:

- 0–5 vuotta 42 henkilöä (33,9 %)
- 6–10 vuotta 24 henkilöä (19,4 %)
- 11–15 vuotta 25 henkilöä (20,2 %)
- 16 vuotta tai enemmän 33 henkilöä (26,6 %).

5.2 Eri kirjastojen käyttö

Venäjänkielisten kirjastonkäyttäjien mainitsemissa kirjastoissa erottuu selvästi kolmen kärki, johon kuuluvat Sellon kirjasto Leppävaarassa (50 mainintaa), Entressen kirjasto Espoon keskuksessa (43 mainintaa) sekä Iso Omenan kirjasto Matinkylässä (39 mainintaa). Keskikastia edustavat Tapiolan kirjasto (10 mainintaa), Soukan kirjasto (6 mainintaa) ja Kivenlahden kirjasto (4 mainintaa). Yhden maininnan saivat Haukilahden, Laaksolahden ja Saunalahden kirjastot. Muita Espoon kirjastoja ei tässä yhteydessä mainittu.

Edellisten lisäksi venäjänkieliset kirjastonkäyttäjät asioivat Helsingin kaupunginkirjastossa (9 mainintaa), Kauniaisten kaupunginkirjastossa (1 maininta), muiden kaupunkien kirjastoissa (2 mainintaa) ja tieteellisissä kirjastoissa (Kansalliskirjasto, yliopistojen, instituuttien ja oppilaitosten kirjastot) (7 mainintaa).

5.3 Käyntien useus erityyppisissä kirjastoissa

Aluksi selvitettiin, miten usein vastaajat käyvät erityyppisissä kirjastoissa, joita ovat lähikirjasto (käytännössä jokin Helmet-kirjasto), muu Helmet-kirjasto, tieteellinen kirjasto ja muu kirjasto. Tulokset esitetään taulukossa 1, jossa kirjastokäyntien useutta on tarkasteltu kirjastonkäytön aktiivisuutta kuvaavissa ryhmissä.

Taulukko 1. Kirjastokäyntien useus

Kirjasto	Aktiivikäyttäjä	Säännöllinen käyttäjä	Satunnainen käyttäjä	Ei käy ko. kirjastossa	Summa
Lähikirjasto (Helmet) (n=121)	14,9	53,7	28,9	2,5	100 %
Muu Helmet-kirjasto (n=99)	2,0	24,2	28,3	45,5	100 %
Tieteellinen kirjasto (n=88)	2,3	4,5	5,7	87,5	100 %
Muu kirjasto (n=86)	1,2	1,2	5,9	91,9	100,2 %

Kaikkien käyttäjäryhmien suosituin kirjasto on oma lähikirjasto ja erityisesti lähikirjasto on aktiivikäyttäjien suosiossa (15 %). Lähikirjaston kävijöistä joka toinen (noin 54 %) lukeutui säännöllisiin käyttäjiin. Lisäksi säännöllisesti ja satunnaisesti kirjastoja käyttävät asioivat verrattain usein myös muissa Helmet-kirjastoissa. Tieteellisiä ja muita kirjastoja käytetään harvemmin.

Vastaajista 2,5 % ei käynyt lähikirjastossa. Lähes joka toinen vastaaja (45,5 %) ei myöskään käynyt muussa Helmet-kirjastossa. Tieteellisissä kirjastoissa käytiin vieläkin harvemmin, sillä 87,5 % vastaajista lukeutui tähän ryhmään. Kaikkein harvimminkin käytiin muissa kirjastoissa, sillä 92 % vastaajista valitsi tämän vaihtoehdon.

5.4 Kirjastopalveluiden käyttö

Seuraavaksi selvitettiin mitä eri kirjastopalveluita vastaajat käyttävät. Tulokset esitetään taulukossa 2, jossa eri kirjastopalveluiden käytön useutta on tarkasteltu kirjastokäytön aktiivisuutta kuvaavissa ryhmissä.

Taulukko 2. Kirjastopalveluiden käyttö

Kirjastopalvelu	Aktiivikäyttäjä	Säännöllinen käyttäjä	Satunnainen käyttäjä	Ei käytä ko. kirjastopalvelua	Summa
Lainaaminen (n=120)	35,0	39,2	22,5	3,3	100 %
Aineiston etsiminen, uusiminen, varaaminen (n=107)	10,3	22,4	24,3	43,0	100 %
Lehtien lukeminen (n=114)	2,6	5,3	22,8	69,3	100 %
Tiedon etsiminen (n=113)	16,8	25,7	23,9	33,6	100 %
Opiskeleminen (n=112)	4,5	11,6	16,1	67,9	100,1 %
Musiikin kuuntelu (n=110)	0	2,7	6,4	90,9	100 %
Internetin käyttö (n=114)	8,8	12,3	14,0	64,9	100 %
Ajanvietto (n=115)	12,2	22,6	20,0	45,2	100 %
Tapahtumiin osallistuminen (n=112)	0	6,3	22,3	71,4	100 %

Taulukko 2 kuvaa kirjastopalveluiden käyttöä käyttäjäryhmittäin. Lainaaminen oli etenkin aktiivikäyttäjien ja säännöllisten käyttäjien suosiossa, sillä vastaajista noin 74 % lukeutui näihin ryhmiin. Aineiston etsiminen, uusiminen ja varaaminen oli yleisintä säännöllisten ja satunnaisten käyttäjien piirissä. Toisaalta merkittävä osa vastanneista (43 %) ei käyttänyt lainkaan näitä palveluja.

Lehtien lukeminen on satunnaisten käyttäjien suosiossa (noin 23 %), mutta lähes 70 % vastaajista ei käytä tätä palvelua.

Tiedon etsiminen oli yleisintä säännöllisten ja satunnaisten käyttäjien kohdalla (lähes puolet vastaajista lukeutui näihin ryhmiin). Palvelua ei käyttänyt noin 34 % vastaajista.

Opiskeleminen on suosituinta satunnaisten käyttäjien keskuudessa (16 %). Lähes 68 % vastaajista ei opiskele kirjastossa.

Musiikin kuuntelua kirjastossa harrastavat jonkun verran satunnaiset käyttäjät (noin 6 %), mutta ylivoimainen enemmistö (lähes 91 %) vastaajista ei kuuntele musiikkia kirjastossa.

Internetiä hyödynnettiin jossakin määrin säännöllisten ja satunnaiskäyttäjien ryhmissä, mutta peräti 65 % vastaajista ilmoitti, ettei käytä kirjastossa internetiä.

Ajanvietto kirjastoissa on suosituinta säännöllisten käyttäjien keskuudessa (noin 23 %). Varsin iso osa vastanneista (45 %) ei kuitenkaan ilmoittanut viettävänsä aikaa kirjastoissa.

Kirjaston järjestämiin tapahtumiin osallistuvat innokkaimmin satunnaiset käyttäjät (22 %), mutta valtaosa vastanneista (noin 71 %) ei osallistu kirjaston järjestämiin tapahtumiin.

5.5 Aineiston lainaus

5.5.1 Aineistotyyppi

Seuraavaksi tarkoituksena oli selvittää millaisia aineistoja vastaajat lainaavat kotiin. Tulokset ovat kuvattuna taulukossa 3.

Taulukko 3. Aineiston lainaus

Aineisto	Aktiivikäyttäjä	Säännöllinen käyttäjä	Satunnainen käyttäjä	Ei lainaa ko. aineistoa	Summa
Aikuisten kaunokirjallisuus (n=119)	16,8	32,8	37,0	13,4	100 %
Lasten kaunokirjallisuus (n=115)	20,9	39,1	20,9	19,1	100 %
Oppimateriaalit (n=111)	14,4	27,0	36,0	22,5	99,9 %
Tietokirjallisuus (n=109)	4,6	11,9	30,3	53,2	100 %
Lehdet (n=110)	2,7	6,4	27,3	63,6	100 %
Viihde (elokuvat, musiikki, pelit) (n=112)	2,7	10,7	32,1	54,5	100 %
E-aineistot (n=108)	1,9	7,4	7,4	83,3	100 %
Muut (n=70)	0	2,9	1,4	95,7	100 %

Taulukko 3 kuvaa lainatun aineiston tyyppejä käyttäjäryhmittäin. Suosittuja aineistoja ovat lasten kaunokirjallisuus (erityisesti aktiivikäyttäjillä ja säännöllisillä käyttäjillä), aikuisten kaunokirjallisuus, oppimateriaalit, satunnaisilla käyttäjillä lehdet. Vähiten suosittuja aineistoja ovat kaikilla käyttäjillä e-aineistot, aktiivikäyttäjillä ja säännöllisillä käyttäjillä näiden lisäksi lehdet. Satunnaiset käyttäjät lainaavat useimpia aineistoja varsin tasaisesti.

Aikuisten kaunokirjallisuutta lainaavat eniten satunnaiset käyttäjät (37 %) ja lasten kaunokirjallisuutta puolestaan säännölliset käyttäjät (39 %). Oppimateriaaleja lainaavat eniten satunnaiset käyttäjät (36 %). Muiden aineistojen, kuten tietokirjallisuuden, lehtien, viihteen ja e-aineistojen osalta ei-lainajat ovat suurin joukko ja satunnaiset käyttäjät ovat suurimpia näiden aineistojen lainaajia.

5.5.2 Lainatun aineiston kieli

Seuraavaksi selvitettiin millä kielellä olevaa aineistoa vastaajat lainaavat. Tulokset esitellään taulukossa 4.

Taulukko 4. Lainatun aineiston kieli

Kieli	Aktiivinen käyttäjä	Säännöllinen käyttäjä	Satunnainen käyttäjä	Ei lainaa ko. kielellä	Summa
Venäjä (n=119)	42,9	26,1	26,9	4,2	100,1 %
Suomi (n=112)	19,6	33,9	34,8	11,6	99,9 %
Englanti (n=93)	1,2	8,6	24,7	65,6	100,1 %
Muu (n=48)	6,3	2,1	10,4	81,3	100,1 %

Taulukosta 4 selviää, että venäjänkielisen aineiston lainaajista 43 % lukeutui aktiivikäyttäjiin. Myös säännöllisten ja satunnaisten käyttäjien osuus on merkittävä, yhteensä 53 %. Vain 4 % vastaajista ei lainannut venäjänkielistä aineistoa.

Suomenkielisen aineiston lainaajista reilusti yli puolet (69 %) on satunnaisia ja säännöllisiä käyttäjiä. Aktiivikäyttäjiäkin on lähes 20 %. Jonkun verran (12 %) vastaajista ei lainannut suomenkielistä aineistoa.

Englanninkielistä aineistoa lainaavat pääasiassa satunnaiset käyttäjät (noin 25 %). Aktiivikäyttäjien ja säännöllisten käyttäjien osuus jää varsin pieneksi, yhteensä 10 %. Jopa 66 % vastaajista ei lainannut englanninkielistä aineistoa.

5.6 Asumisajan vaikutus kirjastonkäyttöön

Vastaajat ovat varsin koulutettuja, joten on epätodennäköistä, että erot vastauksissa johtuisivat koulutuksesta. Lisäksi suurin osa vastaajista sijoittuu ikäryhmiin 30–39 ja 40–49, joiden välillä tuskin on ratkaisevia eroja. Vastaajien elämäntilanteet ovat myös samankaltaiset ainakin siltä osin, että perheessä on vähintään yksi kouluikäinen lapsi. Näin ollen on kiinnostavinta tarkastella asumisajan vaikutusta kirjastonkäyttöön.

Ensiksi selvitettiin, miten asumisaika on yhteydessä eri käyttäjäryhmiin lähikirjaston (käytännössä jonkun Helmet-kirjaston) osalta. Tulokset esitellään taulukossa 5.

Taulukko 5. Lähikirjaston käyttö

Käyttäjärhmä	Asumisaika Suomessa			
	alle 5 vuotta (n=41)	6-10 vuotta (n=23)	11-15 vuotta (n=24)	16 vuotta tai enemmän (n=32)
Aktiivikäyttäjä	14,6	17,4	8,3	15,6
Säännöllinen käyttäjä	65,9	34,8	75,0	37,5
Satunnainen käyttäjä	19,5	47,8	16,7	37,5
Ei käy lähikirjastossa	0	0	0	9,4
	100 %	100 %	100 %	100 %

Alle 5 vuotta Suomessa asuneista lähes 2/3 lukeutuu säännöllisten käyttäjien ryhmään. 6–10 vuotta asuneista eniten lähikirjastoa käyttää satunnaisten käyttäjien ryhmä (48 %). 11–15 vuotta asuneista valtaosa on säännöllisiä käyttäjiä (jopa 75 %). 16 vuotta tai kauemmin

Suomessa asuneiden lähikirjaston käyttö jakautuu säännöllisten ja satunnaisten käyttäjien välille (37,5 %).

Aktiivikäyttäjistä lähikirjastossa käyvät eniten 6–10 vuotta asuneet (17 %). Säännöllisten käyttäjien suurimman ryhmän muodostavat 11–15 vuotta asuneet. Satunnaisia käyttäjiä löytyy runsaasti myös 6–10 vuotta asuneiden joukosta (48 %). Ne jotka eivät käy lähikirjastossa ovat kaikki asuneet Suomessa 16 vuotta tai enemmän (9 %).

Seuraavaksi vuorossa on asumisajan vaikutus aineistojen kotilainaamiseen eri käyttäjäryhmien osalta. Tulokset esitellään taulukossa 6.

Taulukko 6. Aineiston lainaaminen kotiin

Käyttäjärühmä	Asumisaika Suomessa			
	alle 5 vuotta (n=40)	6-10 vuotta (n=23)	11-15 vuotta (n=24)	16 vuotta tai enemmän (n=32)
Aktiivikäyttäjä	35,0	26,1	33,3	43,8
Säännöllinen käyttäjä	47,5	30,4	50,0	25,0
Satunnainen käyttäjä	17,5	43,5	16,7	18,8
Ei lainaa	0	0	0	12,5
	100 %	100 %	100 %	100,1 %

Alle 5 vuotta asuneista eniten aineistoa lainataan kotiin säännöllisten käyttäjien ryhmässä (47,5 %). 6–10 vuotta asuneista satunnaisten käyttäjien ryhmässä lainataan eniten aineistoa kotiin (43,5 %). 11–15 vuotta asuneista säännölliset käyttäjät lainaavat eniten aineistoa kotiin (50 %). 16 vuotta tai enemmän Suomessa asuneiden ryhmästä aktiivikäyttäjien määrä on aineiston lainaamisen osalta suurin (44 %).

Aineiston lainaamisen osalta aktiivikäyttäjiä on siis eniten 16 vuotta tai kauemmin asuneiden ryhmässä (44 %). Ryhmä on hieman polarisoitunut, sillä myös ainoat ei-lainaaajat löytyvät tästä samasta ryhmästä (12,5 %). Säännöllisiä lainaajia on puolestaan

eniten 11–15 vuotta asuneiden joukossa (50 %) ja satunnaisia lainaajia taas on eniten 6–10 vuotta asuneissa (43,5 %).

Seuraavaksi selvitettiin kirjaston tiloissa opiskelua asumisajan ja käyttöryhmän mukaisesti. Tulokset esitellään taulukossa 7.

Taulukko 7. Opiskelu kirjastossa

Käyttäjärühmä	Asumisaika Suomessa			
	alle 5 vuotta (n=37)	6-10 vuotta (n=22)	11-15 vuotta (n=21)	16 vuotta tai enemmän (n=31)
Aktiivikäyttäjä	0	4,6	9,5	6,5
Säännöllinen käyttäjä	21,6	4,6	14,3	3,2
Satunnainen käyttäjä	24,3	9,1	19,1	9,7
Ei opiskele	54,1	81,8	57,1	80,7
	100 %	100 %	100 %	100,1 %

Suurin osa kaikista vastaajista maassaoloajasta riippumatta ei opiskele kirjastossa. Alle 5 vuotta asuneista reilu puolet (54 %) ei opiskele kirjaston tiloissa, 6–10 vuotta asuneista määrä on vielä suurempi (82 %), 11–15 vuotta asuneista 57 % ei opiskele kirjastoissa ja 16 vuotta tai kauemmin asuneista luku on 81 %. Vähiten opiskelevia on 6–10 vuotta asuneiden ryhmässä. Kirjastossa opiskelevista vastaajista suurin joukko on alle 5 vuotta asuneet satunnaiset käyttäjät (24 %).

Tämän jälkeen vuorossa on internetin käytön selvittäminen asumisajan ja käyttäjärühmien mukaan. Tulokset esitellään taulukossa 8.

Taulukko 8. Internetin käyttö kirjastossa

Käyttäjärhmä	Asumisaika Suomessa			
	alle 5 vuotta (n=37)	6-10 vuotta (n=22)	11-15 vuotta (n=22)	16 vuotta tai enemmän (n=32)
Aktiivikäyttäjä	10,8	9,1	4,5	9,4
Säännöllinen käyttäjä	18,9	4,5	18,2	6,3
Satunnainen käyttäjä	16,2	13,6	9,1	15,6
Ei käytä	54,1	72,7	68,2	68,8
	100 %	99,9 %	100 %	100,1 %

Kaikissa asumisajan luokissa suurimman ryhmän muodostavat ne, jotka eivät käytä internetiä kirjastossa. Käyttäjien osalta alle 5 vuotta asuneiden joukossa on eniten säännöllisiä käyttäjiä (19 %), 6–10 vuotta asuneilla on eniten satunnaisia käyttäjiä (14 %), 11–15 vuotta asuneilla eniten on säännöllisiä käyttäjiä (18 %) ja yli 16 vuotta asuneilla eniten satunnaisia käyttäjiä (16 %). Alle 5 vuotta asuneet ovat puolestaan suurin käyttäjärhmä niin aktiivikäyttäjissä (11 %), säännöllisissä käyttäjissä (19 %) kuin satunnaisissakin käyttäjissä (16 %). 6–10 vuotta asuneista kolme neljästä vastaajasta (73 %) ei käytä internetiä kirjastossa.

Seuraavaksi mielenkiinnon kohteena on ajanvietto kirjastossa. Tulokset esitellään taulukossa 9.

Taulukko 9. Ajanvieto kirjastossa

Käyttäjärhmä	Asumisaika Suomessa			
	alle 5 vuotta (n=38)	6-10 vuotta (n=22)	11-15 vuotta (n=23)	16 vuotta tai enemmän (n=31)
Aktiivikäyttäjä	13,2	9,1	17,4	9,7
Säännöllinen käyttäjä	34,2	22,7	21,7	9,7
Satunnainen käyttäjä	10,5	18,2	34,8	22,6
Ei vietä aikaa	42,1	50,0	26,1	58,1
	100 %	100 %	100 %	100,1 %

Alle 5 vuotta asuneista merkittävä osa (42 %) ei vietä aikaa kirjastossa. Sen sijaan niistä jotka viettävät aikaa kirjastoissa ja ovat asuneet Suomessa alle 5 vuotta suurin vastaajaryhmä onkin säännölliset käyttäjät (34 %). 6–10 vuotta asuneiden ryhmässä puolet ei vietä aikaa kirjastossa, mutta toiseksi eniten (23 %) on säännöllisiä käyttäjiä. 11–15 vuotta asuneiden ryhmässä ajanvieto kirjastossa on samantyyppistä eri käyttäjärhmien kesken. Suurimman joukon vastaajista muodostavat satunnaiset käyttäjät (35 %). 16 vuotta tai kauemmin Suomessa asuneista jo 58% ei vietä aikaa kirjastossa, ja pitkään Suomessa asuneista kirjastossa viihtyvät useimmiten (23 %) satunnaiset käyttäjät.

Näyttää siltä, että aktiivikäyttäjät piipahtavat kirjastossa vain nopeasti lainaamassa tai palauttamassa aineistoja, joten heitä voisi luonnehtia perinteisiksi kirjastonkäyttäjiksi. Säännöllisten ja satunnaisten käyttäjien ryhmissä on sen sijaan melko korkeitakin lukuja kirjastossa vietetyn ajan osalta.

Seuraavana tarkastellaan kirjaston järjestämiin tapahtumiin osallistumista asumisajan ja käyttäjärhmien mukaan. Tulokset esitellään taulukossa 10.

Taulukko 10. Kirjaston järjestämiin tapahtumiin osallistuminen

Käyttäjärühmä	Asumisaika Suomessa			
	alle 5 vuotta (n=37)	6-10 vuotta (n=22)	11-15 vuotta (n=21)	16 vuotta tai enemmän (n=31)
Aktiivikäyttäjä	0	0	0	0
Säännöllinen käyttäjä	8,1	0	0	12,9
Satunnainen käyttäjä	24,3	27,3	19,1	19,4
Ei osallistu	67,6	72,7	80,9	67,7
	100 %	100 %	100 %	100,1 %

Kirjastojen järjestämät tapahtumat eivät ole vielä lyöneet läpi venäjänkielisten keskuudessa, sillä suurin osa vastaajista ei osallistu kirjaston järjestämiin tapahtumiin eikä missään ryhmässä ole tapahtumien aktiivikäyttäjiä. Taulukosta 10 voidaan päätellä, että kiinnostusta kirjaston järjestämiin tapahtumiin on lähinnä satunnaiskäyttäjien piirissä, riippumatta Suomessa asutusta ajasta.

Tämän jälkeen vuorossa on venäjäksi lainaaminen Suomessa asumisajan ja käyttäjäryhmien mukaan tarkasteltuna. Tulokset esitellään taulukossa 11.

Taulukko 11. Lainaaminen venäjäksi

Käyttäjärhmä	Asumisaika Suomessa			
	alle 5 vuotta (n=41)	6-10 vuotta (n=22)	11-15 vuotta (n=24)	16 vuotta tai enemmän (n=31)
Aktiivikäyttäjä	39,0	22,7	54,2	54,8
Säännöllinen käyttäjä	31,7	40,9	29,2	3,2
Satunnainen käyttäjä	22,0	36,4	16,7	35,5
Ei lainaa	7,3	0	0	6,5
	100 %	100 %	100,1 %	100 %

Alle 5 vuotta asuneista, aktiivikäyttäjiksi luokitetuista vastaajista 39 % lainasi venäjänkielistä aineistoa. 6–10 vuotta asuneissa suurin osa venäjänkielistä aineistoa lainaavista kuului säännöllisiin tai satunnaisiin käyttäjiin. 11–15 vuotta ja yli 16 vuotta asuneista yli puolet on aktiivikäyttäjiä (54–55 %).

Niistä jotka eivät lainaa venäjäksi lainkaan on eniten alle 5 vuotta asuneita (7 %) ja lähes yhtä paljon yli 16 vuotta asuneita (6,5 %).

Kaikki ryhmät lainaavat venäjäksi innokkaasti, vaikka vastauksissa havaittavissa onkin pientä aaltoliikettä erityisesti keskiryhmien osalta. Selkeämpi nouseva linja näkyy tarkasteltaessa lyhyemmän aikaa (alle 5 vuotta) ja jo varsin pitkään (yli 16 vuotta) Suomessa asuneita.

Seuraavaksi selvitetään suomeksi lainaamista asumisaja ja käyttäjärhmien mukaisesti. Tulokset esitellään taulukossa 12.

Taulukko 12. Lainaaminen suomeksi

Käyttäjärühmä	Asumisaika Suomessa			
	alle 5 vuotta (n=39)	6-10 vuotta (n=20)	11-15 vuotta (n=22)	16 vuotta tai enemmän (n=30)
Aktiivikäyttäjä	30,8	15,0	4,6	20,0
Säännöllinen käyttäjä	38,5	25,0	45,5	26,7
Satunnainen käyttäjä	28,2	40,0	50,0	30,0
Ei lainaa	2,6	20,0	0	23,3
	100,1 %	100 %	100,1 %	100 %

Alle 5 vuotta asuneista, suomenkielistä aineistoa lainaavista useimmat kuuluivat säännöllisten käyttäjien ryhmään (38,5 %). 6–10 vuotta asuneista eniten suomenkielisen aineiston lainaajia oli satunnaiskäyttäjien ryhmässä (40 %), samoin kuin 11–15 vuotta asuneista (50 %) ja yli 16 vuotta asuneista (30 %).

Niitä jotka eivät lainaa suomeksi ollenkaan on eniten yli 16 vuotta asuneiden ryhmässä (23 %). Syynä tähän saattaa olla se, että lyhyen aikaa asuneet lainaavat suomeksi kielen oppimiseksi, mutta muuttuvat ajan myötä satunnaisiksi suomenkielisen aineiston lainaajiksi. Toisaalta ryhmien koot ovat melko pienet erityisesti keskipitkän ajan asuneiden kohdalla (n=20 ja n=22), mikä lisää tulosten sattumanvaraisuutta.

Seuraavassa vuorossa on aikuisten kaunokirjallisuuden lainaamisen selvittäminen asumisajan ja käyttäjäryhmien mukaan. Tulokset esitellään taulukossa 13.

Taulukko 13. Aikuisten kaunokirjallisuuden lainaaminen

Käyttäjärühmä	Asumisaika Suomessa			
	alle 5 vuotta (n=39)	6-10 vuotta (n=22)	11-15 vuotta (n=25)	16 vuotta tai enemmän (n=32)
Aktiivikäyttäjä	10,3	0	28,0	28,1
Säännöllinen käyttäjä	35,9	31,8	48,0	18,8
Satunnainen käyttäjä	38,5	59,1	24,0	31,3
Ei lainaa	15,4	9,1	0	21,9
	100,1 %	100 %	100 %	100,1 %

Alle 5 vuotta asuneista useimmat aikuisten kaunokirjallisuutta lainaavat ovat säännöllisiä tai satunnaisia käyttäjiä. 11–15 vuotta asuneiden ryhmässä aikuisten kaunokirjallisuutta lainaavat useimmiten säännölliset käyttäjät, kun taas pitempään asuneiden keskuudessa satunnaiskäyttäjien osuus on suurin.

Ei-lainajia on eniten 16 vuotta tai kauemmin asuneissa (22 %). Aikuisten kaunokirjallisuuden lainausmäärät kasvavat mitä kauemmin maassa on asuttu, mutta toisaalta pitkään asuneet myös jakautuvat aktiivikäyttäjiin ja ei-käyttäjiin.

Tämän jälkeen selvitetään lasten kaunokirjallisuuden lainaamista asumisajan ja käyttäjärühmien mukaan. Tulokset esitellään taulukko 14.

Taulukko 14. Lasten kaunokirjallisuuden lainaaminen

Käyttäjärühmä	Asumisaika Suomessa			
	alle 5 vuotta (n=39)	6-10 vuotta (n=21)	11-15 vuotta (n=23)	16 vuotta tai enemmän (n=31)
Aktiivikäyttäjä	23,1	9,5	26,1	22,6
Säännöllinen käyttäjä	41,0	47,6	43,5	25,8
Satunnainen käyttäjä	15,4	33,3	26,1	16,1
Ei lainaa	20,5	9,5	4,4	35,5
	100 %	99,9 %	100,1 %	100 %

Riippumatta Suomessa asutusta ajasta, lasten kaunokirjallisuutta lainaavien joukossa painottui säännöllisten käyttäjien osuus. Yli 16 vuotta asuneissa suurin ryhmä on ei lainaavat (35,5 %), joka saattaa johtua siitä, että pitkään asuneiden vastaajien lapset ovat jo ohittaneet ikäkauden, jolloin heille haetaan kirjastosta lasten kaunokirjallisuutta (yksi vastaaja kertoi lainanneensa tämältyyppistä aineistoa lastensa ollessa pieniä).

Seuraavaksi siirrymme tarkastelemaan oppimateriaalien lainaamista asumisajan ja käyttäjärühmien mukaan. Tulokset esitetään taulukossa 15.

Taulukko 15. Oppimateriaalien lainaaminen

Käyttäjärühmä	Asumisaika Suomessa			
	alle 5 vuotta (n=39)	6-10 vuotta (n=21)	11-15 vuotta (n=20)	16 vuotta tai enemmän (n=30)
Aktiivikäyttäjä	17,9	14,3	20	6,7
Säännöllinen käyttäjä	38,5	14,3	35	16,7
Satunnainen käyttäjä	33,3	52,4	35	30
Ei lainaa	10,3	19,1	10	46,7
	100 %	100,1 %	100 %	100,1 %

Oppimateriaalien lainaaminen kiinnostaa eniten säännöllisiksi tai satunnaisiksi käyttäjiksi luokiteltuja vastaajia. Asumisaika Suomessa ei erotellut merkittävämmiin näitä käyttäjärühmiä. Asumisaika on näkyvimmin yhteydessä siihen, ettei oppimateriaaleja lainata. Tämä on erityisen silmiinpistävää pitkään Suomessa asuneiden joukossa.

Seuraavaksi selvitetään tietokirjallisuuden lainaamista asumisajan ja käyttäjärühmien osalta. Tulokset esitellään taulukossa 16.

Taulukko 16. Tietokirjallisuuden lainaaminen

Käyttäjärühmä	Asumisaika Suomessa			
	alle 5 vuotta (n=37)	6-10 vuotta (n=21)	11-15 vuotta (n=21)	16 vuotta tai enemmän (n=29)
Aktiivikäyttäjä	5,4	9,5	0	3,5
Säännöllinen käyttäjä	10,8	9,5	23,8	6,9
Satunnainen käyttäjä	24,3	23,8	57,1	24,1
Ei lainaa	59,5	57,1	19	65,5
	100 %	99,9 %	99,9 %	100 %

Lukuunottamatta 11–15 vuotta Suomessa asuneiden ryhmää, enemmistö kyselyyn vastanneista ei lainannut tietokirjallisuutta. Kokonaisuutena katsoen tietokirjallisuuden lainaamisesta ovat kiinnostuneimpia satunnaiset käyttäjät, erityisesti ne, jotka ovat asuneet Suomessa 11–15 vuotta. Tietokirjallisuutta lainaavia aktiivikäyttäjiä löytyy eniten 6–10 vuotta asuneiden ryhmästä (9,5 %). Säännöllisiä käyttäjiä puolestaan on eniten 11–15 vuotta asuneissa (24 %).

Seuraavaksi tarkastellaan lehtien lainaamista asumisajan ja käyttäjärühmien osalta. Tulokset esitellään taulukossa 17.

Taulukko 17. Lehtien lainaaminen

Käyttäjärühmä	Asumisaika Suomessa			
	alle 5 vuotta (n=37)	6-10 vuotta (n=21)	11-15 vuotta (n=21)	16 vuotta tai enemmän (n=30)
Aktiivikäyttäjä	5,4	0	0	3,3
Säännöllinen käyttäjä	5,4	4,8	9,5	6,7
Satunnainen käyttäjä	24,3	42,9	33,3	16,7
Ei lainaa	64,9	52,4	57,1	73,3
	100 %	100,1 %	99,9 %	100 %

Lehtien osalta ei-lainaat muodostavat suurimman joukon kaikissa ikäryhmissä ja satunnaiset käyttäjät ovat suurin joukko lainaajien keskuudessa.

Lehtiä lainaavia aktiivikäyttäjiä on eniten alle 5 vuotta asuneiden ryhmässä (5 %). Säännöllisiä käyttäjiä, jotka lainaavat lehtiä on eniten 11–15 vuotta asuneiden keskuudessa (9,5 %). Satunnaisia käyttäjiä on eniten 6–10 vuotta asuneissa (43 %). Ei-lainaaajien suurin joukko on yli 16 vuotta asuneissa (73 %).

Viimeiseksi selvitetään viihteeksi laskettavan aineiston (elokuvien, musiikin ja pelien) lainaamista asumisajan ja käyttäjärühmien mukaan. Tulokset esitellään taulukossa 18.

Taulukko 18. Viihteen (elokuvat, musiikki, pelit) lainaaminen

Käyttäjryhmä	Asumisaika Suomessa			
	alle 5 vuotta (n=37)	6-10 vuotta (n=21)	11-15 vuotta (n=22)	16 vuotta tai enemmän (n=31)
Aktiivikäyttäjä	2,7	4,8	0	3,2
Säännöllinen käyttäjä	13,5	4,8	9,1	12,9
Satunnainen käyttäjä	16,2	47,6	59,1	22,6
Ei lainaa	67,6	42,9	31,8	61,3
	100 %	100,1 %	100 %	100 %

Alle 5 vuotta asuneista suurin osa (68 %) ei lainaa viihteeksi kutsuttua aineistoa eli elokuvia, musiikkia tai pelejä. 6–10 vuotta asuneiden ryhmästä suurin on satunnaisten käyttäjien joukko (48 %), samoin kuin 11–15 vuotta asuneista (59 %). Yli 16 vuotta asuneet eivät myöskään lainaa kovin paljon viihdettä (61 % ei lainaa).

Viihdettä lainaavien aktiivikäyttäjien suurimman joukon muodostavat 6–10 vuotta asuneet (5 %). Säännöllisistä käyttäjistä jotka lainaavat tämäntyyppistä aineistoa, suurin joukko (13,5 %) on asunut Suomessa alle 5 vuotta. Niistä jotka eivät lainaa viihdettä suurin osa on asunut Suomessa alle 5 vuotta (68 %).

5.7 Kirjastopalvelujen tärkeys

Kirjastojen käyttömäärät ja lainatun aineiston määrät antavat viitteitä kirjastopalvelujen koetusta tärkeydestä, mutta koin hyödylliseksi kysyä tätä myös erillisillä kysymyksillä. Tulokset esitellään taulukossa 19.

Taulukko 19. Kirjastopalvelujen koettu tärkeys

Kirjastopalvelu	Tärkeä	Jossain määrin tärkeä	Ei tärkeä	Summa
Aineiston lainaaminen (n=143)	86,0	14,0	0	100 %
Lehtien lukeminen kirjastossa (n=137)	53,3	35,0	11,7	100 %
Opiskelumahdollisuus (n=142)	66,9	24,6	8,5	100 %
Internetin käyttö (n=136)	63,2	30,1	6,6	99,9 %
Kirjaston kurssit (n=135)	60,7	22,2	17,0	99,9 %
Ajanvietto (n=134)	44,0	32,1	23,9	100 %

Lähes kaikki kirjastopalvelut ovat vastaajien mielestä tärkeitä. Kokonaisuutena katsoen kaikkein tärkeimmiksi kirjastopalveluiksi koetaan aineiston lainaaminen ja opiskelumahdollisuus. Hieman yllättävää on se, että opiskelumahdollisuus koetaan näin tärkeäksi, vaikka lähes 68 % vastanneista ilmoitti, ettei opiskele kirjastossa. Myös internetin käyttöä pidetään tärkeänä. Vähiten tärkeäksi palveluksi koetaan ajanviettomahdollisuudet. Kirjastojen järjestämät kurssit (suomen kielen kurssit, tietokonekurssit) koetaan sekä tärkeäksi (61 %) että ei tärkeäksi (17 %) kirjastopalveluiksi.

5.8 Kirjaston ei-käytön syyt

Syiksi kirjastojen palveluiden käyttämättömyyteen mainittiin ajanpuute ja työssä käyminen sekä internetin tarjoamat mahdollisuudet päästä käsiksi tarvittavaan tietoon tai viihteeseen. Lisäksi joillakin vastaajilla on jo tarpeeksi kirjoja omasta takaa tai he ostavat kiinnostavan kirjallisuuden itse. Osa vastaajista ei ole vielä huomannut tarvitsevansa kirjastojen palveluja tai käyttävät muita kuin kaupunginkirjastoja, esimerkiksi yliopistokirjastoja. Muutamat vastaajat vetosivat siihen, että ovat asuneet Suomessa vasta vähän aikaa ja osaavat kieltä vielä huonosti eivätkä siksi koe voivansa tutustua kirjastojärjestelmään.

Pyysin myös ei-käyttäjiä vastaamaan kysymykseen kirjastopalvelujen tärkeydestä ja tulokset esitellään taulukossa 20.

Taulukko 20. Kirjastopalvelujen koettu tärkeys ei-käyttäjien keskuudessa

Kirjastopalvelu	Tärkeä	Jossain määrin tärkeä	Ei tärkeä	Summa
Aineiston lainaaminen (n=22)	72,7	27,3	0	100 %
Lehtien lukeminen kirjastossa (n=22)	45,5	40,9	13,9	100 %
Opiskelumahdollisuus (n=24)	50	37,5	12,5	100 %
Internetin käyttö (n=22)	54,5	36,4	9,1	100 %
Kirjaston kurssit (n=22)	59,1	22,7	18,1	100 %
Ajanvietto (n=22)	22,7	40,9	36,4	100 %

Pääpiirteittäin ei-käyttäjien näkemykset eivät eronneet käyttäjistä eli ei-käyttäjät kokivat esimerkiksi lainauspalvelut lähes yhtä tärkeiksi kuin käyttäjätkin. Jos kirjastoja ei käytetä riittämättömän vapaa-ajan vuoksi niin ymmärrettävästi palvelu voidaan kokea tärkeäksi, vaikka sille ei välttämättä jääkään tilaa arjessa. Ainoastaan ajanvietto kirjastossa oli ei-käyttäjien mielestä selkeästi tarpeettomampi kirjastopalvelu (23 %) kuin kaikkien vastaajien mielestä (44 %).

5.9 Näkemyksiä kirjastopalvelujen kehittämiseksi

5.9.1 Millaista aineistoa lisää kirjastoihin?

Vastaajat toivovat kirjastoihin lisää etenkin venäjänkielistä aineistoa (16 mainintaa). Toivelistalla on mm. aikuisten, nuorten ja lasten kaunokirjallisuutta, nykykirjallisuutta, 1960-70 -lukujen kirjallisuutta, satuja erityisesti 1960-80 -luvulta, lasten historian ja kirjallisuuden oppikirjoja, tietokirjoja (esimerkiksi eläimiä tai psykologiaa käsittelevät), matkaoppaita, sanoma- ja aikakauslehtiä, aikuisten oppikirjoja venäjän kielestä ja kirjallisuudesta.

Toiseksi toivotuimpia aineistoja ovat suomen kielen oppimateriaalit (13 mainintaa). Erityisesti kaivataan uusia oppikirjoja, sanakirjoja, audiomateriaaleja ja itseopiskelun harjoituskirjoja vastauksineen. Aineistoja ja oppikirjoja mainitaan olevan liian vähän erityisesti kielikurssien alkaessa.

Kolmannen lisäaineistoa kaipaavan ryhmän muodostavat klassikot (7 mainintaa) ja kirjat (7 mainintaa). Tuntuu hieman erikoiselta, että useissa vastauksissa mainittiin, ettei kirjoja ole tarpeeksi. Tulkitsen tämän kuitenkin siten, että vastaajat jättivät määrittelemättä tarkemmin mitä kirjoja puuttuu tai mitä he haluaisivat lisää, eikä niin että haluavat kirjaston hyllyille mitä hyvänsä kirjoja, kunhan niitä vain olisi nykyistä enemmän. Klassikoiden kaipua selittänee venäläisten/neuvostoliittolaisten lukijoiden lukemistottumukset, sillä samansuuntaisia tuloksia on havaittu Kanadassa (Dali 2012).

Elokuvat ja videot keräsivät kuusi mainintaa ja erityisinä toiveina ovat lastenelokuvat, taide-elokuvat, tiedeohjelmat ja venäjänkieliset elokuvat. Uutuuskirjoja kaipasi kolme vastaajaa.

Kieliin painottuvia toiveita vastaajat esittivät ruotsin oppimateriaaleista sekä valkovenäjänkielisistä ja saksankielisistä aineistoista.

Näiden lisäksi yksittäisiä mainintoja keräsivät lastenkasvatukseen liittyvä aineisto, elektroniset aineistot ja taidekirjat. Huonokuntoiset CD-levyt saivat moitteita yhdeltä vastaajalta.

5.9.2 Ehdotuksia uusiksi palveluiksi

Uusien palveluiden ehdotukset olivat vaihtelevia ja välillä varsin lennokkaita (esimerkiksi yksi vastaaja toivoi kirjastoihin robotti-avustajaa). Kirjailijatapaamiset mainittiin useimmin (kolme kertaa) ja kaksi vastaajaa toivoi kirjojen kotiinkuljetuspalvelua.

Vastaajat ehdottivat seuraavanlaisia kirjastopalveluja:

- Enemmän lastentapahtumia, kilpailuja, kerhoja
- Englannin kurssi, tietokonekurssi venäjäksi
- Iltapäiväkerhoja koululaisille
- Infopiste jonka puoleen voi kääntyä sosiaalisissa ongelmissa/kysymyksissä
- Kielikahvila kaikkiin Espoon kirjastoihin
- Kirjailijatapaamiset (3 mainintaa)
- Kirjojen kotiinkuljetuspalvelu (pienää maksua vastaan) (2 mainintaa)
- Lastenvahtipalvelu vanhempien ollessa kirjastossa kurssilla

- Leponurkka
- Mahdollisuus tilata yliopiston kirjastosta kirjoja kaupunginkirjastoon
- Näyttelyiden ja tapahtumien mainostaminen
- Omien tarpeettomien kirjojen lahjoituspiste
- Robotti-avustaja
- Uutuuskirjoista tiedottaminen esimerkiksi sähköpostitse, uutuuskirjojen mainostaminen

Useat vastaajat totesivat, että kaikkea on tarpeeksi, kaikki on erinomaisen hyvin eikä ole mitään lisättävää. Anonyymiin lomakekyselyyn olisi ollut helppo antaa kriittistä palautetta, joten tyytyväisyyttä voi varmasti pitää totuudenmukaisena tuloksena.

Toivomukset näyttelyiden ja tapahtumien mainostamisesta viittaavat siihen, että tapahtumiin voisi olla nykyistä enemmän innokkaita osallistujia, jos tieto saavuttaisi heidät. Ulkomaisten kirjastojen kokemuksen perusteella puskaradio saattaa olla yksi parhaita keinoja, mutta on tietenkin hieman sattumanvaraista kenet voidaan tällä tavalla tavoittaa.

Tiedonkulun parantamista toivottiin myös uutuuskirjoista tiedottamisen osalta. Kanadassa tämä tieto saadaan pääasiassa internetistä ja perheenjäsenten tai tuttavien kautta, joten mullistavaa tapaa lukijoiden tavoittamiseksi ei ole vielä keksitty muuallakaan maailmassa. Toki tutkimukset on tehty ennen sosiaalisen median läpilyöntiä, joten mahdollisesti nykyisin tietoa etsitään jo enenevässä määrin Facebookista tai blogeista. Omassakaan tutkimuksessani sosiaalinen media ei tullut esille.

Vaikka lastenvahtipalvelut eivät kuulukaan kirjastojen ydintoimintaan, voisi niiden järjestämistä kuitenkin harkita, jotta vanhempien ei tarvitsisi lastensa takia jäädä pois kirjaston kursseilta.

6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Venäjänkielisten kirjastonkäyttäjien mainitsemisissa kirjastoissa erottuu selvästi kolmen kärki, johon kuuluvat Sellon kirjasto Leppävaarassa, Entressen kirjasto Espoon keskuksessa sekä Iso Omenan kirjasto Matinkylässä. Tulos on varsin looginen, sillä näissä kaupunginosissa asuu varsin runsaasti venäjänkielisiä ja erityisesti Sellon kirjasto on panostanut venäjänkielisiin palveluihin. Tosin aineistoni keruun aikana Sellon Venäläinen kirjasto oli vasta juuri aloittanut toimintansa, joten todennäköisesti tämä kirjasto on entistä suosituimpi.

Lähikirjastoissa on tyypillisintä käydä säännöllisesti eli vähintään kerran kuussa. Lisäksi varsin merkittävä joukko vastaajista on aktiivisia, viikoittaisia asiakkaita.

Lainattavista aineistoista aikuisten ja lasten kaunokirjallisuus on suosituimmat aineistotyytit, joita kumpaakin on tyypillisintä lainata säännöllisesti. Oppimateriaalit ja tietokirjat ovat seuraavaksi suosituimpia aineistoja, joita lainataan satunnaisesti, samoin kuin viihteen (elokuvien, musiikin ja pelien) lainaaminen.

Kaikki kirjastopalvelut koetaan tärkeiksi tai edes jossain määrin tärkeiksi. Ajanvietto kirjastoissa on kuitenkin selvästi vähemmän suosittua. Erityisesti ei-käyttäjät eivät kokeneet ajanviettoa tärkeäksi kirjastopalveluksi, toisin kuin esimerkiksi lainaamisen.

Tyypillisiä syitä olla käyttämättä kirjastoa ovat ajanpuute ja omien kirjojen riittävä määrä tai tarvittavan kirjallisuuden ostaminen. Muutama vastaaja koki riittämättömän kielitaidon olevan kirjastonkäytön esteenä.

Lomakekyselyyn vastanneet olivat pääosin tyytyväisiä kirjastopalveluihin. Kirjailijatapaamisia toivoi useampi vastaaja, samoin kirjojen saatavuutta helpottavat palvelut (kotiinkuljetus, mahdollisuus tilata yliopistojen kirjoja omaan lähikirjastoon) keräsivät kannatusta. Kirjastoihin vastaajat toivovat lisää venäjänkielisiä aineistoja, suomen kielen oppimateriaaleja sekä klassikoita ja tarkemmin määrittelemättömiä kirjoja.

Kirjallisuuskatsauksen mukaan korkeasti koulutetut, hyvässä sosioekonomisessa asemassa olevat maahanmuuttajat käyttävät kirjastoa lainaamiseen, kun taas vähän koulutetut, heikommassa sosioekonomisessa asemassa olevat viettävät aikaa kirjaston tiloissa. Omassa

aineistossani tämä näkyy siten, että käytännössä kaikilla vastaajilla on vähintään keskiasteen koulutus ja heidän kirjastonkäyttönsä on pääasiassa aineiston lainaamista. Oleskelu kirjastossa ei ole puolestaan erityisen suosittua ja sitä myös pidetään vähemmän tarpeellisena kuin muita palveluita.

Suomen venäjänkieliset lainaavat sekä venäjän- että suomenkielistä kirjallisuutta. Aineistohankintoihin ja niiden sopivaan esiintuomiseen kannattaa kiinnittää kirjastoissa erityistä huomiota, sillä venäjänkieliset ovat varsin perinteisiä kirjastonkäyttäjiä, jotka poikkeavat lainaamassa kiinnostavaa aineistoa, mutta eivät jää viettämään aikaa.

Venäjänkieliset kirjastopalvelut ovat kansainvälisestikin tarkasteltuna erinomaisella tasolla ja palveluita käytetään paljon ja niitä pidetään tärkeinä. Jatkamalla hyvää työtä kirjastot voivat saada myös uusista tulokkaista tyytyväisiä asiakkaita.

Suomen venäjänkieliset lainaavat tasapuolisemmin suomenkielistä ja venäjänkielistä kirjallisuutta kuin Kanadan venäjänkieliset, jotka suosivat pääasiassa venäjänkielistä kirjallisuutta (Dali 2012). Lisäksi Kanadan venäläiset eivät ole kovin tyytyväisiä sikäläisten kirjastojen tarjontaan, kun taas Suomen venäläiset ovat hyvin tyytyväisiä eikä moni osaa edes toivoa parannuksia kirjastopalveluihin. Yhteistä molempien maiden venäjänkielisille on kaunokirjallisuuden arvostaminen.

Norjalaisen PLACE-hankkeen tulosten mukaan maahanmuuttajat kokevat kirjaston tärkeäksi etenkin ensimmäisinä vuosina uudessa kotimaassa. Oma tutkimukseni ei vahvistanut tulosta, mutta toisaalta omassa tutkimuksessani lyhyeksi asumisajaksi oli määritelty alle 5 vuotta, joka saattaa kuitenkin olla liian pitkä aika tarkasteltaessa kirjaston merkitystä aivan maahanmuuton alkuaikoina.

Jatkotutkimuksessa voisi olla kiinnostavaa kartoittaa Suomessa asuvien venäjänkielisten lukemiskäytäntöjä. Useat vastaajat nimittäin mainitsivat haluavansa kirjastoihin lisää kirjoja, mutta eivät tarkemmin eritelleet mitä kirjoja tai kirjallisuudenlajeja he tarkoittivat. Toisaalta jatkotutkimus voisi kohdistua Suomessa asuviin venäjänkielisiin lapsiin. Näkökulmana voisi olla esimerkiksi millainen aineisto auttaa vanhempien mielestä lapsia oppimaan ja säilyttämään venäjän kielen taidon ja mikä rooli on kirjastoilla oman äidinkielen ja kulttuurin ylläpitämisessä.

7 LÄHTEET

Aabø, S., Audunson, R., & Vårheim, A. 2010. How do public libraries function as meeting places? *Library & Information Science Research* 32 (1), 16–26.

Aabø, S. & Audunson, R. 2012. Use of library space and library as place. *Library & Information Science Research* 34 (2), 138–149.

Aaltonen, L. 2010. "Että hyväksyvät, että täällä on maahanmuuttajia, jotka osaavat paremmin." Yleinen kirjasto monikulttuurisena työyhteisönä. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu04469.pdf> (käytetty 21.2.2013).

Aarnitaival, S. 2012. Maahanmuuttajanaiset työelämätietoa etsimässä. Tutkimus kotoutumisen tietokäytännöistä. Tampere: Tampere University Press. (Acta Universitatis Tamperensis 1728).

Audunson, R. 2005. The public library as a meeting place in a multicultural and digital context. *Journal of Documentation* 61 (3), 429–441.

Audunson, R., Essmat, S., & Aabø, S. 2011. Public libraries: A meeting place for immigrant women? *Library & Information Science Research* 33 (3), 220–227.

Bang, M. 2010. Maahanmuuttajataustaisille asiakkaille suunnatut palvelut yleisissä kirjastoissa. Kehittämiskohteena Kouvolan kaupunginkirjasto ja Mediamaja. <http://tampub.uta.fi/handle/10024/65409> (käytetty 26.11.2012).

Berger, Å. 2002. Resent trends in library services for ethnic minorities – the Danish experience. *Library Management* 23 (1–2), 79–87.

Dali, K. 2012. Reading their way through immigration: The leisure reading practices of Russian-speaking immigrants in Canada. *Library & Information Science Research* 34 (3), 197–211.

Eeli, K. 2014. Maahanmuuttajanaisten tiedontarpeet ja tiedonhankinta. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96384/GRADU-1417621959.pdf?sequence=1> (käytetty 1.3.2016).

Fisher, K. E., Durrance, J. C. & Bouch Hinton, M. 2004. Information grounds and the use of need-based services by immigrants in Queens, New York: a context-based, outcome evaluation approach. *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 55 (8): 754–766.

Helmet.fi. 2016. http://www.helmet.fi/fi-FI/Kirjastot_ja_palvelut/Monikielinen_kirjasto (käytetty 2.4.2016).

Huttunen, L., Rastas, A. & Löytty, O. 2005. Suomalainen monikulttuurisuus. Teoksessa Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, Olli (toim.) *Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*. Tampere: Vastapaino. 16–40.

Hämäläinen, R. 2010. Maahanmuuttajien kirjastopalvelut? Teoksessa Drake, S. (toim.) *Maahanmuuttaja kulttuurityössä*. Helsinki: BTJ. 12–16.

Iduozee, T. 1997. Etniset vähemmistöt ja kirjastot. *Monikulttuurisuus Helsingin kaupunginkirjastossa*. Helsinki: Helsingin kaupunginkirjasto. (Helsingin kaupunginkirjaston julkaisuja 31).

Jönsson-Lanevka, Y. 2005. The gate to understanding: Swedish libraries and immigrants. *New Library World* 106 (3–4), 128–140.

Kysy kirjastonhoitajalta 2002.

<http://www2.kirjastot.fi/fi-FI/kysy/arkistohaku/kysymys/?ID=6b360274-9373-4594-90b5-97ed66f0f854> (käytetty 2.4.2016).

Kärnä, A. 1996. Monikulttuuriset kirjastopalvelut: esimerkkinä pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kirjastopalveluiden järjestäminen Oulussa.

Larva, T. 2010. Kiehtovat kulttuurit – etnisyys kirjastomaailmassa. Teoksessa Drake, S. (toim.) *Maahanmuuttaja kulttuurityössä*. Helsinki: BTJ. 38–61.

Lovio, I. 2010. Monikulttuurisuuden kehittäminen kirjaston palveluissa. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/opeku/kulti/kirjasto/monikulttuurinenkirjasto/Documents/Monikulttuurinen%20kirjasto%20nettiliite.pdf> (käytetty 26.11.2012).

Maahanmuuttaja kulttuurityössä. 2010. Drake, S. (toim.) Helsinki: BTJ.

Pentikäinen, M., Holm, F., Jaakkola, M. & Yli-Vakkuri, S. 1997. Suomalainen maasta- ja maahanmuutto. Teoksessa Pentikäinen, J. & Hiltunen, M. (toim.) Suomen kulttuurivähemmistöt. Suomen Unesco-toimikunnan julkaisuja 72. Helsinki: Suomen Unesco-toimikunta, 195–242.

Rigatelli, S. 2013. Venäläisiä voi olla Suomessa yhtä paljon kuin ruotsinkielisiä vuonna 2050.

http://yle.fi/uutiset/venalaisia_voi_olla_suomessa_yhta_paljon_kuin_ruotsinkielisia_vuonna_2050/6638771 (käytetty 26.3.2016).

Shoham, S. & Rabinovich, R. 2008. Public library services to new immigrants in Israel: The case of immigrants from the Former Soviet Union and Ethiopia. *The International Information & Library Review* 40 (1), 21–42.

Shoham, S. & Strauss, S. K. 2008. Immigrants' information needs: their role in the absorption process. *Information Research* 13 (4), paper 359. (<http://informationr.net/ir/13-4/paper359.html>) (käytetty 4.4.2016).

Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. 2005. Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, Olli (toim.) Tampere: Vastapaino.

Suomen kulttuurivähemmistöt. 1997. Pentikäinen, J. & Hiltunen, M. (toim.) Suomen Unesco-toimikunnan julkaisuja 72. Helsinki: Suomen Unesco-toimikunta.

Suomen venäjänkielisen väestönsosan kysymyksiä. 2002. Etnisten suhteiden neuvottelukunnan asettaman työryhmän raportti 102. Helsinki: Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti.

Tilastokeskus 2009. http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-09-08_005.html (käytetty 26.3.2016).

Tilastokeskus 2016.

http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen__Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/030_kieli.px/table/tableViewLayout1/?rxid=62159854-c018-42fc-b978-f903e27a5742 (käytetty 26.3.2016).

Ukkonen, M. 2013. Oikeusministeri: Ruotsinkielisillä perusteltu erityisasema venäjänkielisiin verrattuna.

http://yle.fi/uutiset/oikeusministeri_ruotsinkielisilla_perusteltu_erityisasema_venajankielisiin_verrattuna/6728640 (käytetty 26.3.2016).

Vårheim, A. 2011. Gracious space: Library programming strategies towards immigrants as tools in the creation of social capital. *Library & Information Science Research* 33 (1), 12–18.

Vårheim, A. 2014. Trust in libraries and trust in most people: social capital creation in the public library. *Library Quarterly: Information, Community, Policy* 84 (3), 258–277.

Wang, H. 2012. Immigration in America: Library services and information resources. *Reference Services Review* 40 (3), 480–511.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake venäjäksi

Уважаемые русскоязычные жители города Эспоо! У Вас в руках анкета-вопросник, касающийся работы библиотек в Вашем городе. Прошу ответить на эти вопросы и, по-возможности, написать свое мнение. Ваши ответы будут использованы в исследовательской про-семинарской работе университета г. Тампере. Ваше мнение интересует нас!

С уважением

Марина Вирпиоя

1. Читатель о себе

Пол

ж

м

Возраст

18-29

30-39

40-49

50-59

60-69

Родной язык: русский другой

Сколько лет Вы живете в Финляндии?

1 - 5 лет

6-10 лет

11-15 лет

16-20 лет

21-25 лет

26-40 лет

Ваше образование:

начальное школа

средняя школа

профессиональное техническое

профессиональное гуманитарное

техникум

высшее

другое _____

Есть ли в Вашей семье финноязычные взрослые?

супруг(а) дети

2. Пользуетесь ли Вы услугами городских библиотек Эспоо, Хельсинки, Вантаа и Кауниайнен, входящих в единую систему ХелМет?

Да Нет

3. Если Вы не пользуетесь услугами библиотек, что является основной причиной?

Если Вы не пользуетесь услугами библиотек, перейдите к пункту 8. Выявление пожеланий является частью данного исследования.

Если Вы пользуетесь услугами городских библиотек, просим ответить на следующие вопросы по шкале от 4 до 0

- 4 = очень часто, приблизительно раз в неделю
- 3 = иногда, несколько раз в месяц
- 2 = редко, несколько раз в год или реже
- 1 = никогда
- 0 = не могу ответить, вопрос не относится ко мне

4. Как часто посещаете библиотеки?

Местную, ближайшую к Вам ХелМет библиотеку, какую _____ ?

4 3 2 1 | 0

Другие ХелМет библиотеки города Эспоо, какие _____ ?

4 3 2 1 | 0

ХелМет библиотеки в других городах, в каких городах _____ ?

4 3 2 1 | 0

Университетскую библиотеку

4 3 2 1 | 0

Национальную библиотеку

4 3 2 1 | 0

Какую другую библиотеку _____

4 3 2 1 | 0

5. Что делаете в библиотеке?

Беру домой читать книги или другой материал, выбранные спонтанно

4 3 2 1 | 0

Беру домой читать книги или другой материал, выбранные по принципу: знаю, что

хочу найти

4 3 2 1 | 0

Ищу, бронирую и обновляю по компьютеру любые библиотечные материалы 4 3 2 1 | 0

Читаю в читальном зале газеты и журналы в бумажном варианте

4 3 2 1 | 0

Читаю в читальном зале интернет-газеты

4 3 2 1 | 0

Самостоятельно ищу интересующую меня информацию

4 3 2 1 | 0

Пользуюсь услугами интернет-службы «Информационная заправка». Поиск информации с помощью библиотекаря

4 3 2 1 | 0

Учусь, занимаюсь

4 3 2 1 | 0

Слушаю музыку

4 3 2 1 | 0

Пользуюсь интернетом

4 3 2 1 | 0

Пользуюсь электронными услугами. Например, банковские услуги, электронная почта

4 3 2 1 | 0

Провожу время с друзьями или со знакомыми

4 3 2 1 | 0

Провожу время со своими детьми

4 3 2 1 | 0

Мой ребенок пользовался услугой Берье, собаки-помощника по обучению чтению

4 3 2 1 | 0

Принимаю участие в мероприятиях, которые организует библиотека

4 3 2 1 | 0

Что-нибудь другое? _____

4 3 2 1 | 0

6. Как часто берете домой

Художественную литературу для взрослых

4 3 2 1 | 0

Художественную литературу для детей

4 3 2 1 |0

Учебные материалы

4 3 2 1 |0

Научную литературу

4 3 2 1 |0

Газеты, журналы

4 3 2 1 |0

Музыку

4 3 2 1 |0

Фильмы

4 3 2 1 |0

Электронные материалы

4 3 2 1 |0

Игры

4 3 2 1 |0

Что-нибудь другое _____

4 3 2 1 |0

7. На каких языках берете материалы в библиотеке?

На русском языке

4 3 2 1 |0

На финском языке

4 3 2 1 |0

На английском языке

4 3 2 1 |0

На каком другом языке? _____

4 3 2 1 |0

8. Насколько важными Вы считаете следующие услуги библиотеки?

4=очень важно

3=важно

2=не важно

1=совсем не важно

0= не могу ответить, вопрос не относится ко мне

Возможность брать книги домой

4 3 2 1 |0

Возможность брать домой видео/ аудиозаписи

4 3 2 1 |0

Чтение газет, журналов

4 3 2 1 |0

Возможность заниматься

4 3 2 1 |0

Возможность пользоваться услугами интернет-службы - информационными услугами с помощью библиотекаря

4 3 2 1 |0

Использование рабочих станций библиотеки, например, интернет

4 3 2 1 |0

Дистанционные услуги: поиск, обновление, бронирование и т.д.

4 3 2 1 |0

Поиск в библиотеке интересующих Вас материалов

4 3 2 1 |0

Возможность проводить время в гостиной с детьми, друзьями, знакомыми

4 3 2 1 |0

Другие услуги?

4 3 2 1 |0

9. Какого материала не достаточно для Вас в ХелМет библиотеке?

Книги, видео/ аудиозаписи и т.д.

Материалы для изучения финского языка

Материалы для взрослых по русскому языку, по русской литературе, относящиеся к русской культуре

10. Какой материал помог бы детям изучать и сохранять русский язык?

11. Предложите новые библиотечные услуги

Какими библиотечными услугами, которых еще нет, вы хотели бы пользоваться?

Спасибо за участие!!!

Liite 2. Kyselylomake suomeksi

Hyvät venäjänkieliset espoolaiset! Tällä kyselylomakkeella kartoitetaan kirjastojen toimintaa kotikaupungissanne. Pyydän teitä vastaamaan kysymyksiin ja kertomaan mielipiteenne kirjastopalveluista. Vastauksia käytetään pro-seminarityössä Tampereen yliopistossa.

Ystävällisin terveisin

Marina Virpioja

1. Taustakysymykset

Sukupuoli

N

M

Ikä

18-29

30-39

40-49

50-59

60-69

Äidinkieli: venäjä muu

Kuinka kauan olet asunut Suomessa?

1 - 5 v.

6-10 v.

11-15 v.

16-20 v.

21-25 v.

26-40 v.

Koulutus:

peruskoulu

lukio

ammattikoulu

teknillinen

ammattikorkeakoulu

yliopisto

muu _____

Kuuluuko perheeseesi suomenkielisiä aikuisia?

puoliso lapsia

2. Käytätkö Helmet-kirjastoa (ts. Espoon, Helsingin, Kauniaisten tai Vantaan kaupunginkirjastoa)?

Kyllä En

3. Mikäli et käytä kirjasto mikä on tärkein syy?

Mikäli et käytä kirjastoa voit siirtyä kohtaan 8.

Seuraaviin kysymyksiin vastataan asteikolla 4-0

4 = erittäin usein; lähes joka päivä
3 = melko usein, 1-2 kertaa viikossa
2=ei kovin usein, 1-3 krt kuukaudessa
1=harvoin, muutaman kerran vuodessa
0=ei käytä lainkaan; kysymys ei koske minua

4. Kuinka usein käyt

lähikirjastossa (mikä kirjasto) _____?

4 3 2 1 |0

muussa Espoon Helmet-kirjastossa (mikä/mitkä kirjasto(t))

_____?

4 3 2 1 |0

muiden kaupunkien Helmet-kirjastoissa _____?

4 3 2 1 |0

yliopiston kirjastossa?

4 3 2 1 |0

Kansalliskirjastossa?

4 3 2 1 |0

muussa kirjastossa (mikä) _____?

4 3 2 1 |0

5. Mitä teet kirjastossa?

Lainaan kotiin kirjoja tai muuta aineistoa spontaanisti

4 3 2 1 |0

Lainaan kotiin kirjoja tai muuta aineistoa suunnitellusti

4 3 2 1 |0

Etsin, varaan tai uusin aineistoa

4 3 2 1 |0

Luen sanomalehtiä tai aikakauslehtiä

4 3 2 1 |0

Luen internetlehtiä

4 3 2 1 |0

Etsin itsenäisesti tietoa

4 3 2 1 |0

Opiskelen

4 3 2 1 |0

Kuuntelen musiikkia

4 3 2 1 |0

Käytän internetiä

4 3 2 1 |0

Käytän verkkoasiointia, esim. pankkipalveluja, sähköpostia

4 3 2 1 |0

Vietän aikaa, tapaan ystäviä tai tuttavlia

4 3 2 1 |0

Vietän aikaa lasteni kanssa

4 3 2 1 |0

Lapseni on lukenut ääneen lukukoira-Börjelle

4 3 2 1 |0

Osallistun kirjaston järjestämiin tapahtumiin

4 3 2 1 |0

Muuta, mitä? _____

4 3 2 1 |0

6. Kuinka usein lainaat

aikuisten kaunokirjallisuutta

4 3 2 1 |0

lasten kaunokirjallisuutta

4 3 2 1 |0

oppimateriaaleja

4 3 2 1 |0

tietokirjallisuutta

4 3 2 1 |0

sanomalehtiä, aikakauslehtiä

4 3 2 1 |0

musiikkia

4 3 2 1 |0

elokuvia

4 3 2 1 |0

e-aineistoja

4 3 2 1 |0

pelejä

4 3 2 1 |0

jotain muuta, mitä? _____

4 3 2 1 |0

7. Millä kielellä lainaat aineistoa?

venäjäksi

4 3 2 1 |0

suomeksi

4 3 2 1 |0

englanniksi

4 3 2 1 |0

muulla kielellä? _____

4 3 2 1 |0

8. Kuinka tärkeänä pidät seuraavia kirjastopalveluja?

4=hyvin tärkeä

3=tärkeä

2=ei kovinkaan tärkeä

1=ei lainkaan tärkeä

0= en osaa sanoa, kysymys ei koske minua

Kirjojen lainaaminen

4 3 2 1 |0

Video- ja audiomateriaalien lainaaminen

4 3 2 1 |0

Sanomalehtien ja aikakauslehtien lukeminen

4 3 2 1 |0

Opiskeleminen

4 3 2 1 |0

Mahdollisuus käyttää internet-palveluja kirjastonhoitajan opastuksella

4 3 2 1 |0

Mahdollisuus käyttää kirjastojen työasemia ja internetiä

4 3 2 1 |0

Etäpalvelut: haku, uusinta, varaus jne

4 3 2 1 |0

Aineistohaku

4 3 2 1 |0

Tiedonhaun kurssit, tietokonekurssit

4 3 2 1 |0

Suomen kielen kurssit

4 3 2 1 |0

Mahdollisuus viettää aikaa kirjastossa lasten tai ystävien, tuttavien kanssa

4 3 2 1 |0

Muuta, mitä?

4 3 2 1 |0

9. Minkälaista aineistoa kaipaisit lisää Helmet-kirjastoihin?

kirjoja, elokuvia, musiikkia jne.

suomen kielen oppimateriaalia

venäjän kielen, kirjallisuuden ja venäläisen kulttuurin säilyttämisen tueksi

10. Minkälainen aineisto auttaisi lapsia oppimaan venäjää ja säilyttämään kielitaitonsa?

11. Ehdota uusia kirjastopalveluja

Mitä palveluja haluaisit käyttää joita ei nyt ole saatavilla?

Kiitos osallistumisesta!!!